

## KI-notat nr.: 26/2011 - Bakgrunn for vedtak

|                |                                                                     |                             |
|----------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Søker/sak:     | Røldal Miljøkraft AS (SUS)/Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk |                             |
| Fylke/kommune: | Hordaland/Odda                                                      |                             |
| Ansvarlig:     | Øystein Grundt                                                      | for Sign.: <i>Gry Berg</i>  |
| Saksbehandler: | Heidi Kannick                                                       | Sign.: <i>Heidi Kannick</i> |
| Dato:          | 13 MAI 2011                                                         |                             |
| Vår ref.:      | NVE 200703214 - 36 /200703215 - 40                                  |                             |
| Sendes til:    | Søker og alle som har uttalt seg til saken                          |                             |

Middelthuns gate 29  
Postboks 5091 Majorstua  
0301 OSLO  
Telefon: 22 95 95 95  
Telefaks: 22 95 90 00  
E-post: nve@nve.no  
Internett: www.nve.no  
Org. nr.:  
NO 970 205 039 MVA  
Bankkonto:  
0827 10 14156

## Søknad om tillatelse til Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk i Odda kommune, Hordaland fylke

### Innhold

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| Sammendrag .....                                              | 1  |
| Søknad .....                                                  | 4  |
| Høring og distriktsbehandling .....                           | 5  |
| Prosjektalternativ 3 .....                                    | 22 |
| Søkers kommentarer til høringsuttalelsene:.....               | 27 |
| Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse.....            | 34 |
| Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader ..... | 34 |
| NVEs vurdering.....                                           | 42 |
| NVEs konklusjon.....                                          | 52 |

### Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter vannressurslovens § 8 til bygging av Mjølåna og Tufteelva kraftverk i vannfallene med tilsvarende navn, og søknaden behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov. Det er ikke søkt etter tillatelse etter energiloven for etablering av nødvendige høyspentanlegg da det tas inn under områdekonsesjonærens konsesjoner.

Røldal Miljøkraft AS (SUS) søker om å utnytte vannfallene i Mjølåna og Tufteelva i Odda kommune. Tufteelva er hovedvassdraget og Mjølåna er en sideelv til Tufteelva. Det er i hovedalternativet planlagt å plassere Mjølåna kraftstasjon like oppstrøms inntaket til Tufteelva kraftstasjon for dermed å overføre driftsvannet til dette kraftverket. Overføringen fra inntaket i Mjølåna er planlagt gjennom tunnel i fjell. Mjølåna samløper normalt med Tufteelva 600 meter lenger ned i vassdraget. Sekundært omsøkes alternativ som kun omfatter Tufteelva. Ca. 660 m av rørgata er her planlagt i tunnel under Tømmerleitet.

Etter anmodning fra Odda kommune er det søkt om et tredje alternativ, der inntaket planlegges i samløpet mellom de to elveløpene. Alternativet ble sendt på en begrenset høring til de som uttalte seg i opprinnelig høringsrunde.

**Odda kommune** sier opprinnelig nei til utbyggingen, og anmoder søker å vurdere en alternativ utbygging av Tufteelva med inntak nedenfor samløpet med Mjølåna. Til planendringssøknaden skriver kommunen at de anbefaler at det blir gitt konsesjon for bygging av Tufteelva kraftverk etter alt. 3.

**Fylkesmannen i Hordaland** vil ikke anbefale at det gis konsesjon til bygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk. Det vises til at dalføret har stor verdi for opplevelsen av urørt natur, og at det går en mye brukt tursti inn mot Valldalen og Hardangervidda langs elva. Inngrepet vil gi reduksjon i inngrepsfri natur (INON). Fylkesmannen ser at både Mjølåna og Tufteelva har biologiske kvaliteter som gjør at de vil inngå i det videre kartleggingsprogrammet av viktige bekkekløfter i Hordaland. I sin merknad til alternativ 3 kommenterer de at det nye prosjektoalternativet ikke gir grunnlag til å endre deres tilrådning.

**Hordaland fylkeskommune** tilrår at det gis konsesjon til Tufteelva og Mjølåna. De påpeker videre at tiltaket ligger i grenseområdet til Hardangervidda nasjonalpark, og at det krever at man tar særskilt hensyn til miljø, hvilket de mener er ivaretatt av konsesjonssøker. Til høring av planendringssøknaden informerer fylkeskommunen om at de er positiv til alternative utbyggingsløsninger, om NVE vurderer at opprinnelig omsøkt løsning ikke bør få konsesjon.

**Naturvernforbundet i Hordaland** er mot utbyggingen. De mener at bortfall eller reduksjon av vannføringen til Mjølåna og Tufteelva vil medføre store negative konsekvenser for naturmangfold, det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie naturområder, store landskapsverdier, friluftsliv og reiseliv. Søknaden om konsesjon til bygging av Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk må derfor avvises. Naturvernforbundet står også fast ved sine opprinnelige konklusjoner i andre høringsrunde.

**Bergen Turlag** fraråder NVE å gi konsesjon til Mjølåna og Tufteelva kraftverk. Utbyggingen er lagt til et sårbart område i høgfjellet, og er negativt for både natur og naturopplevelse og for inngrepsfrie naturområder. Kraftverkene og tilhørende inngrep vil endre landskapsopplevelsen og grunnlaget for fuktrevende arter i fossesprøytsonen nær elva.

**NHO Reiseliv V-Norge** er mot utbyggingen. Det vises til den vakre naturen, og at dette er et gjennomfartsområdet fra bygda til løypenettet på Hardangervidda. Det vises til at Røldal er en viktig turistbygd for Hardangervidda og et av få steder på vestlandet som har helårsturisme. Det poengteres også at det er kulturminner i området i form av segn og historier.

**Statens vegvesen** har ikke merknader til konsesjonssøknaden.

**Odda Energi AS** opplyser at de ikke kan tillate at kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal før nødvendige transformator kapasitet og nettforsterkninger er etablert.

**Arnold Hamre m.fl.** protesterer på det sterkeste mot søknaden. De viser til at Mjølåna er en naturperle som er godt synlig for turister og turgåere, og advarer mot at den siste uberørte dalen i Røldal skal ofres. Arnold Hamre er også mot utbygging etter prosjektoalternativ 3.

**Oddbjørn Lynghammar** er mot utbygging av Mjølåna og Tufteelva, og viser til at Austdalsområdet er det eneste urørte som er igjen og den eneste turstien direkte fra Røldal og inn til løypenettet på Hardangervidda. Lynghammar uttaler at nesten alle bedriftene i bygda er basert på turisme, og tar også opp at det finnes kulturminner på stedet – Huldrestein og gamle intakte stølshus. Han går også mot utbyggingen som er skissert i alternativ 3.

**Arve Lynghammar** oppfordrer NVE til å avslå søknaden på bakgrunn av virkningen på det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie områder og den utstrakte bruken av området. Han uttaler at alternativ 3 er en svak forbedring i forhold til de andre alternativene, men går allikevel mot. Han viser videre til at området er det potensielt mest verdifulle i kommunen med tanke på biologisk mangfold, og nevner spesielt at naturtypen *bekkekløft* vil bli direkte berørt av alternativ 3.

**Anna Seim m.fl.** er mot utbygging av området, og uttrykker sin bekymring på vegne av unge Røldølinger. Det vises til at Austdalen er et mye brukt område og at det er det eneste området nær Røldal som ennå står urørt.

**Nils Åge Sandal** er mot utbyggingen. Han påpeker at Tufteelva/Mjølåna er den siste urørte delen av bygda, og at Mjølåna er den eneste fossen som er igjen i Røldalsområdet.

Det var kun Hordaland fylkeskommune som tilrådte en utbygging av Mjølåna og Tufteelva kraftverk etter alt. 1 og 2. I høring av planendringssøknaden informerer fylkeskommunen at de er positive til alternative utbyggingsløsninger, om NVE vurderer at opprinnelig omsøkt løsning ikke bør få konsesjon. Odda kommune tilrår derimot avslag etter alt. 1 og 2, men anbefaler konsesjon etter den reduserte inngrepsstrekningen i alt. 3. De øvrige uttalelsene NVE har mottatt til planendringssøknaden er negative også til sistnevnte utbyggingsalternativ. NVE oppfatter prosjektet således som meget konfliktfylt.

NVE mener at dalen representerer en unik variasjon i naturmiljø samtidig som området også er lett tilgjengelig. Mjølåna danner et stort fossefall, som utgjør et iøynefallende element fra stølsvegen langs Tufteelva. Denne er således av høy verdi for landskapet. Tufteelva oppleves ikke som like overveldende, men en viss vannføring her vurderes å være viktig av hensyn til det krevende naturmiljøet. En utbygging av Mjølåna og Tufteelva vil etter NVEs mening svekke områdets verdi med tanke på friluft- og landskapsverdier.

NVE mener at reduksjonen av inngrepsfrie områder i umiddelbar nærhet til Hardangervidda nasjonalpark er stor for prosjektalternativ 1 og 2, likeledes vil naturtypene fossesprøytsone med fosseeng og bekkekløft i stor grad berøres i den øvre delen. Utbyggingsalternativ 3 vurderes i så måte som betraktelig skånsommere enn de to øvrige.

Alternativ 3, som omfatter området nedstrøms samløpet til de to elvene, har også verdier knyttet til den viktige naturtypen bekkekløft. En utbygging vil etter NVEs mening også svekke opplevelsesverdien av et urørt område.

Den samlede belastningen rundt Røldalsområdet er stor, og verdien av en tilnærmet urørt dal med stor variasjon i naturmiljø forent med et gammelt kulturlandskap skaper en helhet i sin umiddelbare nærhet til Hardangervidda. Turisme og friluftsliv har således også vært avgjørende momenter i NVEs vurdering.

Selv om tiltaket vil gi positive virkninger gjennom økt kraftproduksjon på 35,61 GWh for Mjølåna og Tufteelva kraftverk til samme i tillegg til lokal verdiskapning, mener allikevel NVE at disse fordelene ikke oppveier de nevnte ulempene. NVE mener at konsekvensene ved bygging av kraftverkene vil være store for det rike naturmiljøet og landskapsverdiene, i tillegg til at områdets verdi for reiseliv kan bli redusert.

NVE mener at ulempene ved bygging av Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk etter nevnte utbyggingsalternativer er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt. NVE avslår med dette Røldal Miljøkraft AS sin søknad om å få bygge Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk.

## Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Røldal Miljøkraft AS (SUS), datert 20.07.2007:

*"Røldal Miljøkraft AS ønsker å utnytte vannfallene i Tufteelva og i Mjølåna i Odda kommune i Hordaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:*

### 1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Tufteelva kraftverk
- å bygge Mjølåna kraftverk
- å overføre driftsvannet fra Mjølåna kraftverk til Tufteelva

### 2. Etter forurensningsloven om tillatelse til:

- gjennomføring av tiltaket

*Anleggene er planlagt knyttet til områdets 22 kV linjer og det søkes derfor ikke tillatelse etter energiloven, men tas inn under områdekonsesjonærens konsesjoner. Områdekonsesjonær er Odda Energi.*

[...].

| <b>Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk, hoveddata</b> |                           |                        |                        |                           |
|------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|------------------------|---------------------------|
| <b>TILSIG</b>                                              |                           | <b>Mjølåna</b>         | <b>Tufteelva*</b>      | <b>Tufteelva uMjølåna</b> |
| Nedbørfelt                                                 | km <sup>2</sup>           | 12 km <sup>2</sup>     | 25,7 km <sup>2</sup>   | 13,7 km <sup>2</sup>      |
| Årlig tilsig til inntaket                                  | mill.m <sup>3</sup>       |                        |                        |                           |
| Spesifikk avrenning                                        | l/s/km <sup>2</sup>       |                        |                        |                           |
| Middelvannføring                                           | m <sup>3</sup> /s el. l/s | 1,08 m <sup>3</sup> /s | 2,31 m <sup>3</sup> /s | 1,23 m <sup>3</sup> /s    |
| Alminnelig lavvannføring                                   | m <sup>3</sup> /s el. l/s | 59 l/s                 | 68 l/s                 | 68 l/s                    |
| 5-persentil sommer (1/5-30/9)                              | m <sup>3</sup> /s el. l/s |                        |                        |                           |
| 5-persentil vinter (1/10-30/4)                             | m <sup>3</sup> /s el. l/s |                        |                        |                           |
| <b>KRAFTVERK</b>                                           |                           |                        |                        |                           |
| Inntak                                                     | moh.                      | 805                    | 675                    | 675                       |
| Avløp                                                      | moh.                      | 680                    | 415                    | 415                       |
| Lengde på berørt elvestrekning                             | m/km                      |                        |                        |                           |
| Brutto fallhøyde                                           | m                         | 125 m                  | 260 m                  | 260 m                     |
| Midlere energiekvivalent                                   | kWh/m <sup>3</sup>        | 0,341 kWh              | 0,709 kWh              | 0,709 kWh                 |
| Slukeevne, maks                                            | m <sup>3</sup> /s el. l/s | 1,7 m <sup>3</sup> /s  | 3,5 m <sup>3</sup> /s  | 1,8 m <sup>3</sup> /s     |
| Slukeevne, min                                             | m <sup>3</sup> /s el. l/s | 0,17 m <sup>3</sup> /s | 0,35 m <sup>3</sup> /s | 0,18 m <sup>3</sup> /s    |
| Tilløpsrør, diameter                                       | mm                        | 800 mm                 | 120 mm                 | 900 mm                    |
| Tunnel, tverrsnitt                                         | m <sup>2</sup>            | 0,7 m <sup>2</sup>     | 16 m <sup>2</sup>      | 16 m <sup>2</sup>         |
| Tilløpsrør/tunnel, lengde                                  | m                         | 690 m                  | 1810 m                 | 1810 m                    |
| Installert effekt, maks                                    | kW el. MW                 | 1,75 MW                | 1,7 MW                 | 3,8 MW                    |
| Brukstid                                                   | timer                     | 6288                   | 6340                   | 6340                      |
| <b>MAGASIN</b>                                             |                           |                        |                        |                           |
| Magasinvolym                                               | mill. m <sup>3</sup>      | 0                      | 0                      | 0                         |
| HRV                                                        | moh.                      |                        |                        |                           |
| LRV                                                        | moh.                      |                        |                        |                           |

### PRODUKSJON

|                                  |     |          |           |           |
|----------------------------------|-----|----------|-----------|-----------|
| Produksjon, vinter (1/10 - 30/4) | GWh | 1,57 GWh | 7,48 GWh  | 3,91 GWh  |
| Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)  | GWh | 4,61 GWh | 21,94 GWh | 11,48 GWh |
| Produksjon, årlig middel         | GWh | 6,19 GWh | 29,42 GWh | 15,39 GWh |

### ØKONOMI

|                                    |         |               |             |             |
|------------------------------------|---------|---------------|-------------|-------------|
| Utbyggingspris                     | kr/kWh  | 2,81 kr/kwh** | 1,53 kr/kwh | 2,34 kr/kwh |
| Utbyggingskostnad for begge samlet | mill.kr |               | 62,4 mill   |             |
| Utbyggingspris begge samlet        | mill.kr |               | 1,75 kr/kwh |             |

\*) Tufteelva inkludert driftsvannet fra Mjølåna

\*\*) Utbyggingspris blir ikke representativ, da vannet blir brukt videre i nedre anlegg. Mjølåna innvirker til at totalcostnaden blir svært lav.

### Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk, Elektriske anlegg

|                                            |       | Mjølåna | Tufteelva |
|--------------------------------------------|-------|---------|-----------|
| <b>GENERATOR</b>                           |       |         |           |
| Ytelse                                     | MVA   | 1,95    | 8,35      |
| Spønning                                   | kV    | 0,7     | 6,6       |
| <b>TRANSFORMATOR</b>                       |       |         |           |
| Ytelse                                     |       | 22 kVA  | 8,5 MVA   |
| Omsetning                                  | kV/kV | 0,7/22  | 6,6/22    |
| <b>NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)</b> |       |         |           |
| Nominell spønning                          | kV    | 22 kV   | 22 kV     |
| Langs rørgate/jordkabel                    |       | 1890 m  | 200 m     |

”

### Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden slik den først var omsøkt:

**Odda kommune** har i kommunestyremøte den 09.12.2008 vedtatt følgende:

”1. Odda kommune seier nei til konsesjonssøknaden.

2. Odda kommunestyre vil be søkjar raskt vurdere ei alternativ utbygging av Tufteelva med inntak nedanfor samløpet med Mjølåna.

Rådmannens forslag til innstilling:

Odda kommunestyre vil primært at søker bes utrede en alternativ utbygging av Mjølåna og Tufteelva hvor inntak av vann fra Mjølåna først kan skje nedstrøms Mjølfossen.

Odda kommunestyre vil sekundært:

- gå imot at det gis tillatelse til bygging av Mjølåna kraftverk og overføring av driftsvannet herfra til Tufteelva.

- at det gis tillatelse til å bygge Tufteelva kraftverk.”

[...].

Fylkesmannen i Hordaland har i brev av 10.09.2007 gitt følgende uttalelse:

*"Fylkesmannen sine merknader til prosjektet*

***Landskap og friluftsliv***

*Tufteelva og Mjølåna er eit av dei få urørte vassdraga som er att i Røldalsområdet. Dalføret har stor verdi for oppleving av urørt natur med fossefall og uregulerte elver. Den foreslåtte reguleringa vil påverke fosse- og elvenaturen sterkt. Mellom anna vil den mektige fossen i Mjølåna bli kraftig redusert. Det samme gjeld eit markant fossefall rett nedstraums planlagt inntak i Tufteelva. I tillegg til sjølv reguleringa av vassføring i Mjølåna og Tufteelva, vil tiltaka gi store inngrep gjennom utbetring av den gamle stølsvegen til ein permanent veg som må tåle tyngre kjøretøy, anleggsveg opp mot Mjølåna-inntaket, synlege demningar og deponering av tunnelmassar.*

*Inngrepa vil gi reduksjon i inngrepsfri natur, eit gode som vert viktigare å ta vare på i tida framover då det minkar kraftig for kvart tiår. Inngrepsfri natur har stor verdi for oppleving, identitet/kultur og for enkelte sårbare dyre- fugleartar. Planlagt tiltak vil gi samla reduksjon av inngrepsfri natur sone 2 på om lag 4,2 km<sup>2</sup>, sone 1 3,7 km<sup>2</sup> og villmarksprega område om lag 1,23 km<sup>2</sup>.*

*Området er lett tilgjengeleg og er etter det vi kjenner til mykje brukt lokalt. I tillegg er det med utgangspunkt Røldal, tūrsti inn Austdalen over mot Valldalen og Hardangervidda. Denne stien er ein del av DNT sitt rutenett. Det går også sti over mot Seljestad frå Austdalen og sti opp på begge sider av Tufteelva. Den på sørsida er mest brukt og er ein gamal stølsveg opp til stølane i Austdalen. Stølsvegen, gamle stølsbygningar obreite vollar gir sterke kulturhistoriske inntrykk som saman med den flotte naturen gir området store opplevingskvalitetar. Dette er også eit potensiale for framtidig reiselivssatsing i Røldal.*

***Biomangfald***

*Området har store økologiske kvalitetar og eit variert naturmangfald. Ulik struktur i elveløpa gjev varierte biotopar og naturgrunnlag for ulike artar knytt til elve- og bekkenatur.*

*Det er registrert fleire økologiske kvalitetar som er knytt til Mjølåna og Tufteelva. Ved Mjølajuvet er det registrert vegetasjonstypar av fosseng-område og søraustvendt rasmark med bjørke-utforming. Nedst i Mjølfossen er det ei fossesprøytzone (naturtype) kor det truleg også finst raudlista artar (Mangersnes 2007).*

*Fossesprøytzone med fosse-eng finn ein også nedstraums det planlagde inntaket i Tufteelva. Her renn elva i ein foss gjennom eit trongt juv, ein naturtype som vert klassifisert som sårbar. Strekinga vidare nedover til den planlagde kraftstasjonen finn ein storbregne- og høgstaudekog med kontinuitetspreg. Denne bekkeløfta vert vurdert til å vera sjeldan og av regional verdi av konsulenten for tema biologisk mangfald. Ytterlegare botaniske undersøkingar vil visa om det førekjem raudlista artar som vil heve verdivurderinga på lokaliteten til nasjonal verdi (Mangersnes 2007). I dei nedste delane finn ein innslag av storvaksen osp og noko gråor. Denne lokaliteten vert karakterisert som gamal lauvskog med kontinuitetspreg, og vert vektla til å ha lokal til regional verdi.*

*På grunn av vanskelege tilgjenge, har konsulenten for tema biologisk mangfald (Mangersnes) ikkje kunna gjort registreringar langs heile vassstrengen. Kommunal kartlegging av naturtypar er heller ikkje slutført i Odda kommune. Bekkeløfter er sær sars lite kartlagd i Hordaland, dette tiltross for det store potensiale Hordaland har for slike økologisk viktige lokalitetar. Det er i hovudsak på grunn av vanskeleg tilgjengelege område, og tidkrevjande feltarbeid som gjer at få lokalitetar er kartlagde og registrert i naturbasen.*

*St.meld. 26 (2006-2007) om regjeringa sin miljøvernpolitikk og riket sin miljøtilstand har som målsetjinga å stogge tap av biomangfald innan år 2010. På bakgrunn av dette og den aukande utbygginga av småkraftverk, starta Direktoratet for naturforvaltning eit prosjekt med å kartlegge viktige bekkekløfter i Noreg. Fylkesmannen i Hordaland har ansvaret for kartlegginga her i fylket, som vert gjort i samarbeid med NVE region Vest. Fylkesmannen ser at både Mjølåna og Tufteelva har biologiske kvalitetar som gjer at dei vil inngå i det vidare kartleggingsprogrammet av viktige bekkekløfter i Hordaland.*

*Mjølåna og Tufteelva representerer rik og mykje variert elvenatur, og Austdalen er som nemnd tidligare, det siste dalføre med vassdrag i Røldal som ikkje er påverka av kraftutbygging. Dalføret er lett tilgjengeleg for ålmenta.*

### **Konklusjon**

*Fylkesmannen vil, på bakgrunn av det som er nemnt ovanfor rå frå at det vert gjeve løyve til bygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk.*

**Hordaland fylkeskommune** har i brev av 26.11.2007 oversendt følgende vedtak:

*"Fylkesutvalet handsama i møte 21.11 sak 257/07, og gjorde følgjande vedtak om fråsegn:*

- 1. Utbygginga ligg i grenseområdet for Hardangervidda nasjonalpark og det krev at ein tek særskilt omsyn til miljø. Dette har konsesjonssøklar på ein forbilledleg måte gjort i planane. Ut frå dette vil fylkesutvalet oppmoda om at søknaden vert fremja utan å venta på at fylkesdelplan for små vasskraftverk er ferdig utforma.*
- 2. Fylkesutvalet tilrår at NVE gir konsesjon som omsøkt.*
- 3. Ved ein eventuell konsesjon til prosjekta må det i vilkåra vere krav om at undersøkingsplikta etter Kulturminnelova vert oppfylt før arbeid i marka startar opp.*
- 4. Fylkesdelplan for små vasskraftverk skal prioriterast.*
- 5. Vedlagt følgjer kopi av saksutgreiing og møtebok. Sak og vedtak kan ein og lese på nettstaden [www.hordaland.no/energi](http://www.hordaland.no/energi).*

**Statens Vegvesen, Region vest** har send uttalelse i brev at 20.09.2007:

*"Statens vegvesen har ikkje merknader til konsesjonssøknaden. Vi minner likevel om at det må søkjast særskilt om løyve til tilkopling/avkøyrsløse til riksvegen, eventuelle dispensasjonar frå byggjegrænse eller graving i offentleg veg i samband med gjennomføring av anlegget."*

**Odda Energi** har i brev av 30.10.2007 gitt følgende uttalelse:

*"Odda Energi AS har områdekonsesjon for drift og bygging av høyspenningsanlegg til og med 22 kV i Røldal som er en del av Odda kommune.*

*Det eksisterer et stort potensial for små, mini og mikrokraftverk i Røldalsområdet og dette har Odda Energi sammen med Statnett tatt konsekvensen av og foretatt en kartlegging i tråd med NVE sine anbefalinger. Det er utarbeidet en samlet samfunnsøkonomisk plan (av mars 2005) for nettstruktur i området som tar hensyn både til utfall og potensielle kraftverk i Røldal og Suldal i størrelsesorden ca. 250/75 GWh/MW og utløste investeringer i størrelsesorden 60 mill.*

*Basert på tilbakemeldinger fra aktuelle utbyggere august 2007 ble antall prosjekt og teoretisk potensiale økt til ca. 330/110 GWh/MW. Med bakgrunn i dette ble planen oppdatert september 2007 og kostnaden er nå beregnet til ca. 120 mill.*

*Dette inkluderer som tidligere kostnader med å overføre deler av potensialet i området ved Nesflaten via Røldal.*

***Det er ikke ledig trafokapasitet for å få ut noe nytt småkraftpotensial i dag med dagens nettsituasjon.***

*Iht. de utarbeidede planer for nettstruktur i området skal Tufteelva og Mjølåna kraftverk tilkobles i Lynghammer kraftstasjon via egen kabel.*

#### ***Utvekslingskapasitet mot sentralnettet***

*Dagens trafokapasitet mot sentralnettet (300 kV) er sterkt begrenset. Verken i Røldal eller i Suldal (Nesflaten) er det transformering mellom 22 kV og 300 kV. Transformeringen skjer fra generatorspenning til 300 kV. På Novle og Nesflaten er det riktignok montert en trafo mellom 22 kV og maskinspenning som gir noe mulighet til uttak når generatorene er i drift (20 MVA Novle og 10 MVA Nesflaten). Størrelsen på hovedtrafoene er tilpasset generatorstørrelsen slik at det oppstår flaskehalser for innmating når generatorene i Novle og Suldal I og II går for fullt.*

*Det eksisterer ikke regionalnett (66 kV og 132 kV) i området. Lokalisering av de potensielle kraftverkene er spredt over et stort område. Størrelsen på kraftverkene tilsier at det riktige er å tilknytte dem til 22 kV nettet da dette er spenningen på fordelingsnettet. Forbruket i området kan i lavlast ligge på ca 1 - 2 MW, samtidig som man da kan ha full produksjon i alle småkraftverk. Bortsett fra Svandalsflona og Middyr er disse uten magasin og må påregnes å kjøre for fullt i snøsmeltingen.*

*Det forutsettes at det er nødvendig med en transformeringskapasitet på minst 110 - 115 MVA mellom 22 kV og 300 kV-nettet.*

*Spørsmålet melder seg da om hvor slik transformering skal lokaliseres: Mulige steder er Nesflaten, Røldal eller Novle. En kan ikke overføre den store produksjon fra småkraftverkene i Røldal til Nesflaten med 22 kV spenning, og vi står igjen med å vurdere Røldal eller Novle. Tyngdepunktet av produksjonen i de aktuelle småkraftverk ligger nærmere Novle enn Røldal. På den andre siden er det vesentlig enklere og billigere å etablere en transformator ved 300 kV koblingsanlegget i Røldal enn i Novle, der det må etableres et helt nytt anlegg i friluft.*

*En ser for seg en betydelig forsterkning av 22 kV - nettet og et nytt transformatoranlegg mot sentralnettet. Dette må i stor grad finansieres ved hjelp av anleggsbidrag for fellesanlegg. En forventer at Tufteelva og Mjølåna Kraftverk vil ta sin del av anleggsbidraget men da det er flere aktører som også må gi sin tilslutning vil det ta litt tid før nettforsterkningene kan gjennomføres.*

#### ***Nettilknytning av Tufteelva og Mjølåna kraftverk***

*Nettilknytning av Tufteelva og Mjølåna kraftverk forutsettes tilknyttet ny 300/22 kV trafo i Lynghammer (i nytt brytefelt) via egen 22 kV - 240 mm<sup>2</sup> ca. 2 km lang. Kabelen blir en del av kraftverket og eies av dette (produksjonsrelatert nettanlegg). Kostnad ca 1,3 mill.*

***Odda Energi AS kan imidlertid ikke tillate kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal for nødvendige transformatorkapasitet og nettforsterkninger er etablert. Odda Energi AS vil ta kontakt med Ryfylke Energi AS for å drøfte tekniske løsninger og økonomiske konsekvenser, med sikte på å komme frem til avtale.***

*Vi viser også til brev av 23 juli 2007 til Ryfylke Energi AS vedr. kapasitet i strømmettet i Røldal."*

NHO Reiseliv har sendt uttalelse i brev av 30.11.2007:

*"Dei omsøkte områdene er viktige for turistane fordi dei ligg i eit vakkert naturområde, som i tillegg er gjennomfartsområde fra bygda til løypenettet på Hardangervidda. Røldal har vært utsatt for massiv kraftutbygging, og bør få behalde desse uberørte områdene. Røldal er ei viktig turistbygd for Hardangervidda. Dette er ein av særskilte destinasjoner på Vestlandet som har fått til heilårsturisme, med skisenter i vintersesongen og naturopplevelser i sommer/høst sesongen.*

*Røldalsbygda står no i fare for å mista alt som er av elvar, og dette medfører store naturinngrep i ei bygd som allereie er sterkt utbygd. Nesten alle bedriftene i bygda er basert på turisme, og er avhengig av det.*

**Med dette går NHO Reiseliv Vest- Norge i mot utbygging av dette området.**

#### **Mjølåna og Tufteelva kraftverk -**

*Ei eventuell utbygging kjem til å berøra ein heil dal, Austdalen og Austdalsjuvet. Utbygginga medfører store naturinngrep. At elvane forsvinn, vert eit stort minus i tillegg. Rapporten seier at det er berre 14 promille av villmarka i Hordaland som vert berørt av dette. Det som ikkje er nemnt, er at dette er eit av Røldals vakreste område, med vill natur og nær sentrum av bygda. Dette er den einaste urørte dalen som er att etter ei av største kraftutbyggingane i Noregshistoria. Det er eit særskilt mykje nytta turområde, og her går den einaste turiststien direkte frå Røldal og inn til løypenettet på Hardangervidda.*

*Rapporten seier at det ikkje finst kulturminnar av verdi i området. For reiselivet er ikkje slike minner kun knytte til synlege minner, men også til segn og historier. For reiselivet er historiene ein viktig del av reiselivsproduktet, og til området knyttes gamle men spesielle og levende segn som tiltrekker seg reisande. Også desse sagna er ein del av kulturarven vår.*

*Under Tømmerleite ligg Huldrestein. Hit skal det i følge planen byggast permanent bilveg, og her byrjar tunnelen under Tømmerleite til Austdalen. Soga fortel at under denne steinen budde Huldrefolket om sommaren, om vinteren flytte dei inn i stølshusa etter at folket flytte heim om hausten. Denne soga er mange hundre år gamal, og Huldrestein er eit sterkt symbol på ei anna tid.*

*Mjølåna har det mest brukte turområdet for turistar og folket i bygda. Mesteparten er allereie utbygd, kanskje så mykje som 99,5 %.*

*Ein kan her nemne: Røldalsvatnet, Valldalsvatnet, Votna, Stråvatnet, Austre og Vestre Middyrvatna, Kallevatn, Djupetjønn og elles mange tjødnar rundt om i fjella. Følgeleg er dei store elvane og fossane borte, blant anna Novlefoss, Hundafoss, Risbuelva, Grytøyrelva, Nyastørelva, Austmannabekken pluss elvane forsvann i Valldalen og på Haukeliffjell. Ausdalsområdet er det einaste som er igjen urørt.*

*Opplevelse av spektakulær natur er selve råvara i norsk reiseliv, og inngrep som forringer dette i områder av særskilt betydning for reiselivet lokalt, regionalt og nasjonalt bør kartleggast og vurderast grundig før endelig beslutning fattast. Det bør derfor stilles som krav at risikoanalyse for reiselivet i området blir gjennomført.*

*I en situasjon hvor mange småkraftverk ønskes bygd, er det viktig at konfliktvurderinger blir gjort for å unngå utbygginger med stort skadepotensial. NHO Reiseliv er kjent med at det er mange søkere om oppføring av småkraftverk, og frykter effekten av en slik utbygging uten at reiselivets behov blir tillagt vekt.*

*NHO Reiseliv vil avslutningsvis legge til at vi ikke er prinsipielt imot denne formen for kraftutbygging, men at den på lik linje med andre naturinngrep som enkeltvis eller samlet kan utgjøre en klar trussel mot reiselivet, må vurderes med bakgrunn i dette."*

**Bergen Turlag har sendt uttalelse i brev av 01.12.2007:**

*"Biologisk mangfold og verneinteresser*

*Beskrivelsene av Tufteelva kjennetegnes av god tilgang på fossesprøytsoner og fuktkrevende vegetasjon. Halvveis ned mot Tufteelva er en større foss med flere stryk. Fossesprut fra stryk skaper grunnlag for særlig fuktkrevende vegetasjon - som blir omtalt som fosse-eng. Nær samløpet med Tufteelva er en større fossesprøytsone som i følge rapporten burde vært registrert som verdifull naturtype av lokal verd. Rasmark mellom Kvammen og Mjølfsfossen er artsrik og burde også vært registrert som verdifull naturtype av lokal verdi. Det er ikke registrert rødlistearter av planter, men potensialet for dette er høgt.*

*Litt nedenfor inntaket i Tufteelva går elva som en større foss gjennom et smalt juv, og videre nedover i elva er det både stryk og mindre fossefall som tilfører fukt til vegetasjon i de bratte liene på begge side Fossesprøytsona med naturtypen bekkekløft burde vært registrert som verdifull naturtype av regional verdi i følge rapporten om biologisk mangfold. Det er ikke registrert rødlista planter, men erfaringsmessig er områdene som er beskrevet interessante og har ofte rødlistearter.*

*Området har en viktig funksjon for hekking og næringssøk for truga fuglearter som hvitryggspett og gråspett, mens flere arter dagrovfugl nytter høyereliggende område (jaktfalk og kongeørn). Det kan være forekomst av hekking av fossekal i Tufteelva. Øvre deler av influensområdet inngår i et registrert viktig område for villrein. Mjølåna blir regnet som fisketom, mens det i Tufteelva er noe fisk i øvre deler og i de roligste partiene ned mot Røldal.*

*Inngrepsfri natur*

*Områdene omkring Røldal er i randsonen av et svært stort sammenhengende inngrepsfritt naturområde som strekk seg fra Eidfjord, Ullensvang og Odda og videre austover inn i Telemark og Buskerud med nasjonalparken på Hardangervidda som indre kjerne. Inngrepsfrie naturområde er viktig for biologisk mangfold, friluftsinnteresser og omsyn til nasjonal arv og identitet. Etter Direktoratet for naturforvaltning sin definisjon blir område som ligg nærmere enn 1 km i lufiline fra tyngre inngrep regna som inngrepsnære. Område 1-3 km fra tyngre inngrep blir omtalt som inngrepsfri sone 2, område 3-5 km fra tyngre inngrep blir omtalt som inngrepsfri sone 1, mens område med over 5 km til tyngre inngrep blir regna som villmark. Veger, kraftverk, rørgater, damanlegg, vanndragsreguleringer og kraftlinjer over 33 kV er dæme på tyngre inngrep.*

*Utbygging av Mjølåna vil redusere villmarkspreget natur med 1,23 km<sup>2</sup>, inngrepsfri sone 1 med 3,7 km<sup>2</sup> og inngrepsfri sone 2 med 3,7 km<sup>2</sup>. Tilsvarende vil utbygging av Tufteelva redusere inngrepsfri sone 1 med 3,7 km<sup>2</sup> og inngrepsfri sone 2 med 3,0 km<sup>2</sup>. Da områda for utbygginga overlapper hverandre vil samlet påvirkning av de to utbyggingene for inngrepsfri natur bli: Villmarkspreget natur blir redusert med 1,23 km<sup>2</sup>, inngrepsfri sone 1 blir redusert med 3,7 km<sup>2</sup>, mens inngrepsfri sone 2 blir redusert med 4,2 km<sup>2</sup>. Totalt INON-tap blir på 9 km<sup>2</sup>.*

*Inngrepsfri natur i Norge er under så stort press at Bergen Turlag mener at dette alene er god nok grunn til å avslå utbyggingssøknaden. Vi har ikke mer inngrepsfri natur å miste.*

### **Friluftsliv**

Området inngår i DNT sitt løypenett og er mye brukt i friluftssammenheng med stølsvegen på østsida av Tufteelva og stølsvegen på nordsida av Simlehovden. Fra Røldal kan en gå via Austdalen til Valldal og videre opp i Hardangervidda nasjonalpark. Når en går over Tømmeråsen er det godt innsyn til Mjølfsfossen, og kraftig reduksjon i vannføringa her vil føre til dramatiske endringer i landskapsbildet og redusere opplevingsverdien ved bruk av området i friluftssammenheng.

Som en mulig inngangsport til nasjonalparken, og med direkte tilkomst fra Røldal sentrum blir området brukt både av lokale og tilreisende. Vi ser det som at utbyggingen er i konflikt med friluftslivinteressene.

### **Brudd med gjeldende fylkesplan for energi**

Søknadene bryter med Hordaland fylkeskommune sin fylkesdelplan for energi 2001-2012 sine vedtatte mål og retningslinjer for etablering av ny energiproduksjon i fylket

### **Aktuelle retningslinjer for fylkesplan for energi**

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A1  | Hordaland skal satse på utnytting av miljøvennlige og fornybare energikjelder, uten store konsekvenser for verdifulle natur-, friluftis- og kulturlandskap og større sammenhengende inngrepsfrie naturområde.                                                                                                                    |
| A2  | Nye anlegg for produksjon og overføring av energi må ikke lokaliserest i område som er verna etter naturvernlova, kulturminnelova, i nasjonalpark eller i verna vanndrag. En bør være varsam med plassering av nye anlegg tett opp til verna område.                                                                             |
| A3  | Nye anlegg for produksjon og overføring av energi bør lokaliserast slik at de ikkje kjem i vesentlig konflikt med viktige natur- og kulturlandskap, kulturmiljø, større inngrepsfrie område, strandsona og viktige område for friluftsliv. Det blir her vist til eigne fylkesdelplaner for kulturminne, friluftsliv og kystsona. |
| A4  | Samlokalisering med tekniske inngrep og etablert arealbruk er ønskelig for å samle inngrep, og det er ønskelig at etablering av nye energianlegg skjer nær eksisterende infrastruktur.                                                                                                                                           |
| A5  | Undersøkinsplikta etter kulturminnelova bør oppfyllest i samband med konsekvensutgreiing, og før iverksetting av tiltak i marka.                                                                                                                                                                                                 |
| A6  | I samband med konsekvensutgreiing bør: <ul style="list-style-type: none"> <li>• større inngrep visualiserest.</li> <li>• kartgrunnlag synleggjere område som er omfatta av vern, område med nasjonal og regional verdi og tiltaket sine konsekvenser for "inngrepsfrie område".</li> </ul>                                       |
| A12 | Alternativ bruk av tunnelmasser skal vurderes framfor etablering av tippbar i terrenger.                                                                                                                                                                                                                                         |

Utbyggingen er ikke lagt i verna område, men stølsvegene i området blir nytta som tilkomst til Hardangervidda nasjonalpark. Landskapet vil for turgåere oppleves som at det naturlig henger sammen med nasjonalparken. Søknadene bryter med retningslinje A2 om at nye kraftverk ikke bør plasseres tett opp til vernete områder.

Utbygginga av Tufteelva og Mjølåna er i konflikt med retningsline A3, både med hensyn til reduksjon av inngrepsfri natur og viktig område for friluftsliv. Her vil lavere vannføring i foss og elv føre til redusert opplevingsverdi, i tillegg til at fuktrevende arter i sårbare naturtyper vil kunne forsvinne når vannføringa i foss og juv blir redusert.

*Bygging av inntaksdam, grøftegraving, kraftstasjoner og veg vil være nye synlige tekniske inngrep i dette området. Langsom etablering av planter i høgfjellet gjør at det og vil ta tid for naturen å dempe eventuelle sår i landskapet som oppstår i anleggsfasen.*

*Utbygginga vil ikke være samlokalisert med eksisterende tekniske inngrep og infrastruktur slik retningslinje A4 oppmoder til. Utbyggingen innebærer etablering av 1200 meter ny veg i et område som i dag har få moderne inngrep.*

*Oppsumert så er utbyggingen i konflikt med retningslinje A2, A3 og A4 i fylkesplanen for energi.*

#### **Området skal vurderes i andre planer.**

*Det er nett starta opp eit arbeid med fylkesdelplan for villrein på Hardangervidda som og da Hordaland deltek i. Områda ved Røldal er aktuelle i dette planarbeidet, uten at en i dag kan avgjøre om utbyggingsplanen vil komme i konflikt med fylkesdelplanen om villrein.*

*Hordaland fylkeskommune har også vedtatt oppstart av fylkesvis plan for småkraftverk like over nyttår. Det vil derfor være svært uheldig om disse kraftverkene får konsesjon uten at de er sett i sammenheng med andre vassdrag. Røldal er skissert som et aktuelt underområde i fylkesdelplan for små vannkraftverk. Den omsøkte konsesjonssøknaden bør ikkje behandles nå, men må sees i sammenheng med Hordaland fylkeskommune sin fylkesplan for småkraftverk og evt. fylkesplanen for villrein.*

#### **Konklusjon**

*Utbygginga er lagt til et sårbart område i høgfjellet, og kan er negativt for både på natur og friluftsoppleving og for inngrepsfrie naturområder. Kraftverka og tilhørende inngrep vil endre landskapsoppleving og grunnlag for fuktloevende arter i fossesprøytsona nær elva. Majølfossen er et viktig landskapselement som blir vesentlig redusert som følge av utbyggingen.*

*Bergen Turlag fraråder at NVE gir konsesjon.*

#### **Naturvernforbundet i Hordaland sine bemerkninger i brev av 20.12.2007**

*"Søknaden er grei og oversiktlig men er tydelig preget av at det er et partsinnlegg. Store inngrep som følger tiltaket som en konsekvens av tiltakets infrastrukturplanlegging blir framstilt som en positiv følge av tiltaket, mens det i virkeligheten medfører enda mer inngrep i et prosjekt som allerede i utgangspunktet vil gi store miljøbelastninger. Søknaden bagatelliserer også den biologiske rapporten til Naturforvalteren som har opplysninger som ikke blir referert med korrekt innhold.*

#### **Naturmiljø**

##### **Landskap**

##### Beskrivelse og problemstillinger

*Røldalsbygda ligger i et bredt åpent dalføre. Fra sentrum skjærer Austdalen seg i retning nord, nordøst i et svært smalt dalføre. Tuftelva strekker seg gjennom hele dalens lengde og renner gjennom trange juv med flere stryk og fosser i en hurtigstrømmende vannføring. Elvebrusen er derfor framtreddende hørbart langsmed turstien som går parallelt med elva men høyere oppe. Dalen er for øvrig varierende med slake dalbunner i varierende bredder, skogkledde bratte dalsider med innslag av bart stupbratt berg og strekker seg fra omtrent 600 moh opp til Simlehovden 846 moh. Rasmak med stein og store urer veksler med beitelandskap omgitt av steingjerder. Stølsveien/turstien opp dalen glir fint inn i terrenget og gjør det lett å gå selv for små barn. Tuftelva er synlig ved start av turstien på østsiden men forsvinner for innsyn i deler av strekningen fram til fossen før inntakspunktet. Årsaken er at stien er lagt på flatere terreng,*

hyller i dalsiden, over juvet som elva renner gjennom. Man føler allikevel elvas nærhet hele dalen gjennom elvebrusen. En liten avstikker fra stien etter Tømmerleite gir innsyn til den markante fossesprøytsone før inntakspunktet. Derfra renner elven langsmed turstien. På vestsiden av elva går Reinstien også parallelt med Tufteelva fram til den møter Mjølåna og stiger vertikalt opp langsmed fossen og inntakspunktet syd for Simlehovden. Selv om storvokst skog skjuler deler av elva har man her både bedre innsyn og overblikk over vassdraget og kan se elva i lengdestrekningen. Langsmed Mjølåna har man nærkontakt med fossen.

Mjølåna har sitt utspring inne fra Kvitenuten og Grøndalen hvor den renner som en forholdsvis rolig fjellelv før den kaster seg ut i en imponerende foss med totalfall på omtrent 200 m. Fossen er et imponerende skue fra turstiene i dalen. Mjølåna er en klassisk foss med stor inntryksstyrke og har meget stor kvalitet som landskapselement. Skogen skjuler fossen i store deler av turstien på østsiden men ved Tømmerleite åpenbarer den seg i all sin prakt og er turens høydepunkt. Slike fosser er forsvunnet i stor grad fra det norske landskapsbildet. I Røldal er det den siste fossen av slike dimensjoner som er igjen og selv på Vestlandet må en slik foss betraktes som sjelden.

Stølen i Austdalen stammer fra 1600 tallet og er særegent med sine steinhus og steingjerder av omfattende proporsjoner. Stølsveien må minst være av samme alder som stølen. Den gamle stølsveien inn dalen er vedlikeholdt og tilrettelagt opp gjennom årene. Selve stølen ligger utenfor det definerte influensområdet. Stølen er det naturlige endepunktet for mange korte turer og vil derfor oppleves som en integrert tilstand av landskapet og turopplevelsen gjennom dalen.

#### Vurdering

Austdalen er en smal dal hvor man derfor er i nærkontakt med vassdragene. Lydbildet er framtreddende og det visuelle inntrykket av Mjølåna er av stor verdi. Gjennom lyd, skog som skifter farge gjennom årstidene, lettgatte stier gjennom vill natur og gamle kulturmiljøer og vannets bevegelse som sentrale landskapselementer er landskapet av en slik karakter at det gir rom for store opplevelser. Samspillet mellom dalens og vannets naturelementer og menneskelig kulturhistorie gir Austdalen en homogenitet med stor tidsdybde.

#### **Biologisk mangfold**

##### Beskrivelse og problemstilling

Austdalen tilhører den nordboreale vegetasjonssone mens de høyereliggende områdene av influensområdet ligger i alpin sone. Dalen har stor variasjon i naturmiljø og er stort sett upåvirket av moderne inngrep. Storvokst bjørk er det dominerende treslaget med innslag av osp, gråor, rogn, einer og vier. Austdalen med Tufteelva har en delvis sørvendt eksposisjon og er således klimatisk begünstiget til fordel for en artsrik sammensetting av floristiske objekter.

Tufteelva renner gjennom en topografi som gir opphav til naturtypen bekkekløfter og det spesielle biologiske mangfoldet som er karakteristisk for denne naturtypen. Elva består av større og mindre stryk og fosser som tilfører fuktighet til omgivelsene og de artene som er spesialiserte og avhengig av fuktilgang. Variasjon i vannføringen gjennom året medvirker til diversiteten og omfanget. Det er dokumentert flere fosse-enger langs strekningen. Fordi det er mange øvrige gunstige forutsetninger tilstede som forskjellige eksposisjoner, temperaturforhold, bergarter, jordsmonn, rasmarek, vannføring og fuktilgang får vi stor variasjon i det økologiske spekteret som gir et rikt artsmangfold.

Inntaket til Mjølåna ligger på kote 805 i sårbart høyfjellsområde og influensområdet består hovedsakelig av tørrhei og innslag av større terrengdekkende myrer og bakkemyr. Mjølåna kaster seg utfor fjellsiden i flere terrengformede avsatser i varierende bredde og omtrent

halvveis ned mot Tufteelva får den et frittfallende løp av omtrent 100m høyde. Fossespruten danner flere mindre fosse-enger og i Mjølajuvet der fossen har sin avslutning er det større utforminger av fosse-enger.

Det er ikke tidligere foretatt registreringer av naturtyper i området og Odda kommune har heller ikke utarbeidet rapport om det biologiske mangfoldet i kommunen men har en foreløpig vurdering av området som utgjør Tufteelva til viktig bekkekløft. Den faglige undersøkelsen avdekket ingen rødlistede arter men potensialet for slike funn er stort. Dette begrunnes med at store deler av influensområdet var utilgjengelig for inspeksjon og at områdets utforming er karakteristisk for naturtypen bekkekløfter og at jordsmonnet er kalkrikt med stor næringsverdi for spesielt krevende og truede arter. Fagrapporten konkluderer med at fossesprøytsonen nedstrøms inntaket i Tufteelva har regional verdi.

Både for Mjølåna og Tufteelva har influensområdet stor variasjon i naturmiljø. Området rundt Mjølåna brukes av rødlistede fuglearter og grenser til område benyttet av villrein.

### Vurdering

Den biologiske fagrapporten etterlater ingen tvil om at de økologiske nisjene er varierte med gunstige betingelser for et rikt arts mangfold både for Mjølåna og Tufteelva. Fossesprutsoner med fosse-enger og bekkekløfter er spesielt viktig men hele influensområdet oppviser en frodighet og variasjon og de angjeldende områder tilhører kommunens mest verdifulle områder for biologisk mangfold helt opp til regionalt nivå. NVH mener at vannføringen er en grunnleggende forutsetning for å ivareta de betingelser som opprettholder både arts mangfoldet og de spesialiserte artenes krav til levested. Et bortfall eller reduksjon av vannføringen vil forsterke en prosess i forbindelse med alle småkraftutbyggingene som fører til at naturtyper og arter blir sjeldne eller truet. Fosse-enger er en sjelden vegetasjonstype som følger vassdrag med markante stryk og fortrinnsvis høye fossefall og er avhengig av konstant fukttilgang. Bryter man kontinuiteten i disse økologiske nisjene har det negativ effekt for det biologiske mangfoldet. Fossesprøytsoner og bekkekløfter er et særtrekk for Norge som har et internasjonalt ansvar i å forvalte slike naturtyper bærekraftig. Å bevare det biologiske mangfoldet i slike særegne naturtyper er en kontinuerlig prosess for å unngå at naturtyper og arter blir sjeldne eller truet.

### Inngrepsfrie naturområder

#### Beskrivelse og problemstillinger

Det planlagte tiltaket vil medføre betydelig bortfall av inngrepsfrie naturområder. Utbygging av Mjølåna vil redusere villmarksprega natur med 1,23 km<sup>2</sup>, inngrepsfri sone 1 med 3,7 km<sup>2</sup> og sone 2 med 3,7 km<sup>2</sup>. For Tufteelva vil tiltaket redusere inngrepsfri sone 1 med 3,7 km<sup>2</sup> og inngrepsfri sone 2 med 3,0 km<sup>2</sup>. Fordi områdene for utbygging overlapper hverandre vil samlet påvirkning av de to prosjektene bli følgende: Villmarksprega natur blir redusert med 1,23 km<sup>2</sup>, inngrepsfri sone 1 blir redusert med 3,7 km<sup>2</sup>, mens inngrepsfri sone 2 blir redusert med 4,2 km<sup>2</sup>.

Inngrepsfrie naturområder er blitt redusert i en slik størrelsesorden at områder uten tekniske inngrep i dag blir sett på som en knapphetsressurs. Det er nasjonal politikk at en ved planlegging skal ta hensyn for å sikre at i gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på. Denne målsettingen er uttrykt gjennom gjentatte Stortingsmeldinger de senere årene. Storting og Regjering har ikke hevdet noen enkelt hovedgrunn for bevaring av inngrepsfrie naturområder men at urørt natur er en nasjonal ressurs som har verdi i seg selv. Årsaken er at kompleksiteten er så omfattende at flere forskjellige komponenter gjør seg gjeldende som nasjonal arv og identitet, biologisk mangfold, friluftsliv, reiseliv og hensynet til kommende slekters naturarv.

### Vurdering

I følge Direktoratet for naturforvaltning sin INON statistikk (INONver0103) utgjorde villmarkspregede områder per januar 2003 11,7 prosent av landets totalareal. Hordaland ligger enda lavere med 9,7 prosent. I perioden 1998-2003 var bortfallet av villmarksprega områder størst i Hordaland av samtlige fylker med 2,8 %.

Tiltakets konsekvenser for inngrepsfrie områder er etter NVH sin mening både stort og dramatisk i alle soner. Spesielt villmarksprega natur har stor verdi og blir her betydelig redusert. Det er og naturlig å øke verdivurderingen for alle soner fordi inngrepsfriheten er med å forsterke verdiene for biologisk mangfold, friluftsliv og reiseliv som her har dokumenterte interesser og hvor tiltaket vil gi store negative konsekvenser for disse temaene.

### **Kulturminner og kulturmiljø**

#### Beskrivelser og problemstillinger

Austdalen er stedvis tydelig kulturpåvirket fra tidligere tiders husdyrhold i form av stølsvei, støler, tufter og steingarder. Nederst og spesielt øverst i dalen er det imponerende steingjerder. Stølen i Austdalen stammer fra 1600 tallet og er særegent med sine steinhus og steingjerder av omfattende proporsjoner. Her finnes det et helt spesielt støls hus som har stått uberørt slik det ble bygget på 1600 tallet og er oppført utelukkende i stein, med unntak av taket.

Stølsveien på østsiden av Tufteelva må opprinnelig være av minst samme alder som stølen, men er oppgradert og utvidet opp gjennom tidene.

Nede ved elva der det påtenkte Tufteelva kraftverk er planlagt finnes det tufter og kvernsteiner etter tidligere tiders møller.

### Vurdering

Selve stølen ligger utenfor det definerte influensområdet, men elva renner fint i landskapet inntil stølen rett før inntakspunktet for Tufteelva. Det gamle steinhuset er antagelig automatisk fredet etter kulturminneloven. Det gir en fin helhetlig opplevelse å følge stølsveien gjennom dalen og vassdraget fram til stølen. Samspillet mellom natur og eldre tiders kulturlandskap beriker turopplevelsen med opprinnelighet og historiske tidslinjer.

Stølsveien er i sin opprinnelige form antagelig eldre enn selve stølen og er fint tilrettelagt opp gjennom århundrene. Den planlagte veien fra Tufteelva kraftstasjon vil ødelegge deler av den gamle stølsveien, noe som er svært uheldig. Med ny kjørevei vil antagelig den gamle kulturstien også miste sin funksjon og gro igjen.

### **Fisk og fiske**

#### Beskrivelse og problemstillinger

Fisk, småvokst ørret, skal forekomme i de roligste partiene i Tufteelva mens Mjølåna er fisketom.

### Vurdering

Fiskebestanden og fritidsfiske i de berørte strekninger har liten verdi.

### **Samfunnsinteresser**

#### **Friluftsliv**

#### Beskrivelse og problemstillinger

Inngangsporten til Austdalen ligger midt i Røldal sentrum med nær beliggenhet til skole, barnehage, butikk, boliger og parkeringsplasser. Det betyr nær og lett tilgang til turopplevelser i dalføret. Området er derfor i stor bruk som utfartsområde og daglig bruk.

*Røldal Idrettslag er arrangør av flere aktiviteter som fremmer fysisk fostring og turopplevelser. Røldalstrimmen er et trimtilbud til alle som liker å gå i fjellet og har jevnlig poster i Austdalen. Røldalsløpet blir arrangert i samarbeid med IL Harding og Fjordaalliansen og inngår i en karusell med løpene Bløningsmile, Fjordalangs og Røldalsløpet hvor Austdalen har vært brukt som løpsområde mange ganger. Den første hoppbakken i Røldal lå i Austdalen som lagsprotokollene kan tilbakeføre til 1911.*

*Odda kommune har en aktiv friluftspolitik og har som mål å bli landets fremste friluftslivkommune. Målrettet innsats har resultert i flere løypenett i nærområdene og tilgang til åpne hytter for turfolket. Friluftskart over Odda viser 3 ruter med utgangspunkt i begynnelsen av Austdalen (Røldal sentrum) hvor 2 av dem bruker stien/stølsveien på østsiden av dalen frem til Austdalstølen hvor løypene deler seg. Her fortsetter den ene stien rett frem gjennom Husaskarddalen og Budalsheia, forbi Storavatn og ned til Valldalen. Denne ruten er og tegnet inn på DNT's løypenett over Sør-Norge. Den andre stien går opp lia nord og forbi Simlehovden hvor den møter stien som går vest for Tufteelva. Fortsetter så langsmed Mjølåna vassdraget gjennom Grøndalen og videre på det flate fjellpartiet øst for og over Seljestadjuvet før den går nedover og ender nede ved Seljestad.*

#### Vurdering

*Austdalen representerer et tettstednært friluftsområde for Røldal som er tilgjengelig for alle aldersgrupper til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet som er med på å gi innbyggerne en høy livskvalitet. Området har også betydning for det kommunale og regionale friluftslivet med tilrettelagte turstier.*

*[...].*

#### Reiseliv

##### Beskrivelse og problemstillinger

*Røldal er en bygd med ca. 600 innbyggere i Odda kommune. Kommunen har, på grunn av sine naturkvaliteter, reiseliv som satsningsområde. Bygda har nasjonal status som et av de beste vintersportstedene i landet. Røldal kan derfor satse på helårsturisme som gir jevn inntektsflyt og sikrer bosettingen i bygda. Røldal er blinket ut som eget turiststed i kommunen godkjent av Fylkesmannen i Hordaland. Reiselivsatsningen har medført enorme investeringer i bygda i form av fritidsboliger, leilighetskomplekser, leilighetshoteller med restauranter, bar, sauna, konferanserom og andre fasiliteter. Investeringsbeløpet er i størrelsesorden 1 milliard kroner og fritidsbefolkningen blir større enn de fastboende. I tillegg kommer allerede veletablerte reiselivsbedrifter som driver camping, hytteutleie og matservering. Austdalen, som har oppgang fra sentrum, vil sommerstid være en nøkkelfaktor for fritidsbruken til disse nye brukerne. Turistkontoret i Røldal henviser konsekvent, med få unntak for de som spør om noe helt bestemt, tilreisende folk til turopplevelser i dette området.*

*360 grader Røldal som er denne reiselivssatsningens informasjon- og salgskanal på nett henviser til 5 topp- og fotturer utenom Hardangervidda som er den sjette. Disse er Løyning og Korlevoll på Seljestad og 3 fotturer i Røldal. Alle innover Austdalen. Dette viser hvor stor attraksjon dette området allerede har i turismesammenheng og hvilken øket betydning det vil få i fremtiden. Fotturen mellom Seljestad og Austdalen er den eneste som binder disse to reisedestinasjonene sammen i friluftssammenheng. Gode parkeringsmuligheter på begge steder tillater dagsturer ved at man går den ene veien og biler den andre. Eller man kan gå fram og tilbake om man er sprek nok til det.*

*Hordaland Reiseliv utgir Bilvandring (Vinner av den norske reiselivsprisen) som refererer en "unik kombinasjon av bilturer og interessante, godt tilrettelagte, merkede og passlig lange turer" hvor Austdalen er plukket ut.*

*Reisedestinasjonen Seljestad er det andre likestilte reiseområdet i Oddafjellene. Røldal og Seljestad er tilgrensede områder bare adskilt av 2 tunneller som gir en kjøreavstand på ca. 8 km. Når man kommer ut av Seljestadtunellen havner man på skianlegget Korlevoll. Når man kommer ut av Røldalstunellen ligger Røldal Alpinanlegg og Håradalen Hyttefelt. På Seljestad er utviklingen godt i gang og investeringene ligger på samme nivå som i Røldal, 1 milliard kroner, med et tilsvarende konseptopplegg. Seljestad er like populært som Røldal og har oppnådd en kvadratmeterpris på 3. 666 kroner for hyttetomter, noe som er helt i norgestoppen og 72 prosent over de dyreste tomtene på Hafjell. Seljestad har et nylig modernisert skianlegg på Korlevoll som er godkjent som FIS-anlegg og er et av de beste på Vestlandet. Her kan det arrangeres NM, norgescup og FIS-renn i løypene. Teoretisk kan man avvike OL i anlegget. Fjellområdet er et av regionens store utfartsområder. Røldal og Seljestad skal knyttes sammen med skiheiser og løypetraseer. Hele området blir sannsynligvis markedsført under logoen Røldal.*

*Odda i utvikling, som er et kommunalt organ for reiselivsutvikling, har ryddet flere turstier i kommunen sommeren 2007, deriblant den gamle stien gjennom Austdalen til Havrenås. Hensikten er at både lokale og tilreisende skal ha nytte av tilbudet.*

#### Vurdering

*Reiselivssatsningen i Oddafjellene med destinasjonene Røldal og Seljestad er i en størrelsesorden som er tidligere ukjent i denne regionen. Det vil medføre større tilreisning og økt bruk av områdene på helårsbasis. Austdalen er i denne forbindelse et sentralt fotturområde med store landskapskvaliteter som binder disse to destinasjonene sammen med start/avslutning Røldal/Seljestad og den eneste ruten som ikke er oppstykket av tekniske inngrep.*

#### **Kraftøkning**

*Prosjektene samlet vil gi en produksjon på 35,61 GWh som er forholdsvis stort i forbindelse med den såkalte småkraftutbyggingen. For den nasjonale krafttilgangen er det uten betydning. Lokalt er det også knapt målbart. Kraftproduksjonen i Odda kommune utgjør hele 5 TWh som er et formidabelt bidrag til nasjonens totale elektrisitetsproduksjon levert av en kommune. Prosjektene vil derfor bare tilføre promiller til kommunens produksjonsøkning. Kommunen har overflod av elektrisk kraft og eksporterer tre fjerdedeler av produksjonsvolumet utover kommunegrensene. Odda kommune selger selv sin konsesjonskraft på 120 GWh til Søral Industrier på Husnes.*

#### **Kraftinntekter**

*Søknaden argumenterer med at fordelene ved tiltaket er økte inntekter til tiltakshaverene, samt økte skatteinntekter for kommunen. Økte inntekter til grunneierne kan neppe sies å være et samfunnsmessig ansvar. 2 av grunneierne er også busatt utenfor bygda. Skattereglene for småkraftforetak er helt spesielle og kommunene har ikke de store inntekter for slike foretak. Odda er en meget rik kraftkommune med dårlig økonomistyring og et driftsbudsjett på hele 556 millioner kroner fordelt på omtrent 7000 innbyggere. Inntektene er vesentlig mer enn i kommunenorge for øvrig og de kraftrelaterte inntektene utgjør alene 135 millioner kroner.*

#### **Konklusjon**

*NVH mener at bortfall eller reduksjon i vannføringen til Mjølåna og Tufteelva vil medføre store negative konsekvenser for naturmangfold, det biologiske mangfoldet, inngrepssfrie*

*naturområder, store landskapsverdier, friluftsliv og reiseliv og søknaden om konsesjon til bygging av Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk må derfor avvises etter vannressurslovens § 25 da skader og ulemper ved tiltaket overstiger fordelene ved tiltaket."*

**Arnold Hamre m.fl.** har sendt uttalelse i brev av 11.10.2007:

*"Me visar til Røldal Miljøkraft sin søknad om løyve til å byggja ut Tufteelva og Mjølåna. Med dette brevet vil me som er oppsitjarar på Austdalen gardsnr. 29, bruksnr.14 på det sterkaste protestera på denne søknaden.*

*Mjølåna er elva som lagar Mjølafossen. At denne elva skal verta truga av regulering er rein vandalisme. Denne fossen er ei naturperle, noko som alle turistar og turgåarar ser når dei går turistvegen som går på andre sida av juvet for Mjølåna. Opp etter juvet går denne rydda turistvegen frå Røldal om Austdalen og vidare inn i fjellheimen til Grytingstølen og Bråstøl i Valldalen. Det kan ikkje vera mogeleg at den siste uberørte dalen i Røldal skal ofrast for nokre få grunneigarar si økonomiske vinning. Lat den siste fossen i Røldal få leva, det må den få lov til for etterkommarane våre si skuld. Me kan ikkje tillata at enkelte skal få øydeleggja den siste fossen me har.*

*Me legg ved eit foto av Mjølåna og Mjølafossen der både elva og fossen visar seg i si flottaste prakt (vedlegg 1). Småkraftverk må ikkje å få lov å øydeleggja all naturen rundt omkring.*

*Vedlegg: bilder [...]"*

**Oddbjørn Lynghammar** har sendt sin uttalelse i e-post av 09.11.2007:

*"Røldal er ei fjellbygd som ligg 400 m over havet, i sør-austre del av Hordaland fylke i Odda kommune. Her bur 550 innbyggjarar.*

*Røldalsbygda står no i fare for å mista alt som er av elvar, og dette medfører store naturinngrep i ei bygd som allereie er sterkt utbygd. Nesten alle bedriftene i bygda er basert på turisme, og er avhengig av det. Eg har lagt ved eit kart over førebels planlagde prosjekt i Røldal og omegn, og vil nedanfor koma med nokre synspunkt rundt prosjektet som ligg i nærast framtid. I tillegg nemner eg mesteparten av dei vatn og elvar som vart tekne i 60-åra.*

#### ***Mjølåna og Tufteelva kraftverk.***

*Det er no søkt om konsesjon for å utnytta desse to elvane. Dette kjem til å berøra ein heil dal, Austdalen og Austdalsjuvet. Om ein les konsesjonssøknaden utan å vera lokalkjend, både ser og høyrer dette flott ut. Her er berre fordelar, til og med vegen. Den kan nyttast til gjødsling. Til orientering er dette utmark. Når ein ser nærare på planen finn ein ikkje berre fordelar. Om Tufteelva får mindre vatn, eller nær sagt vert turrlagd, så er det ein liten del av det heile. Utbygginga medfører store naturinngrep. At elvane forsvinn, vert eit stort minus i tillegg. Rapporten seier at det er berre 14 promille av villmarka i Hordaland som vert berørt av dette. Det som ikkje er nemnt, er at dette er eit av Røldals vakraste område, med vill natur og nær sentrum av bygda. Dette er den einaste urørte dalen som er att etter ei av største kraftutbyggingane Noregshistoria. Det er eit særst mykje nytta turområde, og her går den einaste turiststien direkte frå Røldal og inn til løypenettet på Hardangervidda.*

*Vidare seier rapporten at det ikkje finst kulturminner. Under Tømmerleite ligg Huldrestein. Hit skal det byggast permanent bilveg, og her byrjar tunnelen under Tømmerleite til Austdalen. Soga fortel at under denne steinen budde Huldrefolket om sommaren, om vinteren flytte dei inn i stølshusa etter at folket flytte heim om hausten. Denne soga er mange hundre år gamal, og Huldrestein er eit sterkt symbol på ei anna tid. Soga og steinen har alltid fasinert oss. Den ligg*

som eit fast bevis, noko me kan visa etterkomarane våre. Like forbi Huldrestein går vegen. Den vart utbetra rundt 1936 for at hest kunne brukast, men vegen er mykje eldre. Den fører oss til Austdalen. Ei perle av dei sjeldne, der stølshusa ligg likt som i 1952, siste året det vart støla der.

Her ligg det eldste stølshuset i bygda som framleis er intakt. Det er mura i stein med to rom, sannsynligvis bygt på 1600-talet. På vollen utanfor ligg steinar med innhogne navn til folket som var her. Lenger inne ligg Gamlestøl, den er endå eldre. Dette tyder at vegen opp til Austdalen er mange hundre år gamal, og soleis kanskje automatisk freda. Dette er i anleggsområdet.

Mjølåna ser ein på andre sida av dalen når ein går til Austdalen, kvit og vakker. Om ein går rundt Simlehovden kan ein gå ned ved sida av fossen, då får du gufsen av Mjølåna. Kvitt råk, derav namnet.

Eg vil understreke at dette er det mest brukte turområdet for turistar og folket i bygda. Etter få minuttss gange frå sentrum er det stille og vakkert, utan biltrafikk. Me har verken teater eller opera, men vakker natur. Mesteparten er allereie utbygd, kanskje så mykje som 99,5 %. Eg nevner: Røldalsvatnet, Valldalsvatnet, Votna, Ståvatnet, Austre og Vestre Middyrvatna, Kallevatn, Djupetjønn og elles mange tjødnar rundt om i fjella. Følgeleg er dei store elvane og fossane borte, blant anna Novlefoss, Hundafoss, Risbuelva, Storelva, Grytøyrelva, Nyastølelva, Austmannabekken pluss elvane som forsvann i Valldalen og på Haukelifjell osv.

Austdalsområdet er det einaste me har att som er urørt. Kan me ikkje få behalde dette eingong? Det er ein viktig trivselsfaktor for oss som bur i bygda. Om ein bur her er det den vakre naturen som er teateret, maleriet og adspredelsen for oss.

Under den store utbygginga forsvann ein heil kultur i bygda. Fjellbøndene her har levd i og av fjellet i mange hundre år, blant anna i Valldalen. 17 – 18 stølsbruk ligg no under 80 meter vatn.

Ingen skal koma å seie at me i Røldal er imot vasskraftutbygging. Det me ber om er at mange av dei elvane det no vert søkt om, og spesielt Mjølåna og Tufteelva, må få leva.

Eg er 100 % sikker på at eg har mesteparten av folket i bygda med meg på dette, men desse sakene berører mange faktorar. Det er ei lita fjellbygd, alle kjenner alle, og mange er i slekt med kvarandre, nesten alle har noko med kvarandre å gjera. Kommunesenteret ligg 4 mil borte, og dei fleste der veit lite om dette området. Det er dei som kjem med innstilling.

Det er problematisk å gå offentleg ut mot dette, men inst inne veit eg at alle i bygda vil at nokre elvar skal sparast, og Austdalen i særdelesheit. Det som òg er ein stor fare no, er at det vert søkt om èi og èi elv. Til slutt er alt borte, og det på under 50 år. Røldal fekk straum i 1958.

Biologisk mangfald har myndigheitene sagt skal oppretthaldast, ikkje minka. Likevel fortset me i større tempo enn nokon gong. Kven vil ta på seg å verdsetja dette i pengar? Det er umogleg.

I rapporten seier dei òg at dei taper so og so mykje på minstevassføringa. Kvar er logikken? Taper på å tena, ja. Det er det same som å seie at du taper på å jobba berre 7,5 time pr. dag. Er det noko anna enn pengar som betyr noko, som er verdifullt? Kvar dag er det innslag om overforbruk av alt, også energi. Men det er ikkje ein einaste ordførar eller polititar lokalt som i praksis gjer noko for å koma i gong med sparetiltak. På lokalplan rår tilfeligheitene.

Her er eit døme:

Eit anna småkraftverk-prosjekt her, Ekkjeelva, er no under utbygging. Eit kjempestort naturinngrep, midt i augo på heile bygda, nemleg Ekkjeskard. Utviklingskomiteen i kommunen var ikkje på befaring. Kommunestyret sa ja, også utan å reisa på befaring. Dei fleste i

*kommunestyret er frå Odda og veit knapt kor Ekkjeskard er. Det er ein representant frå Røldal, som sit i Energiutvalet (Energiutvalet i Odda kommune har fått i oppdrag å kartlegge kva slags vassdrag det er greitt å bygge ut, kva som er problematisk og kva ein ikkje vil tillate å bygge ut) i Odda kommune, han er sjølv utbygger.*

*Det er umogeleg å ha tru på at sakshandsaminga er god nok når me ser at kommunestyret i realiteten ikkje er interessert å setja seg inn i sakene og ikkje forstår kva dette er. Og det er ekstra alvorlig når nesten ingen i kommunestyret er lokalkjende. Dei bur i Odda 4 mil borte. Røldal, Odda kommune.*

*Vedlegg: Kart [...]."*

**Arve Lynghammer** har sendt uttalelse i e-post av 30.11.2007:

*"Røldal miljøkraft AS har søkt om å utnytta elvane Mjølåna og Tufteelva til kraftproduksjon. Planane har no lege til offentleg ettersyn på Coop Røldal, og på bakgrunn av dette vil eg gjerne koma med nokre synspunkt.*

*Generelt om kraftproduksjon i Røldal*

*I Røldal er alle dalane med vassdrag, så nær som Austdalen (der Tufteelva og Mjølåna ligg), berørte av kraftutbygging. Av store regulerte anlegg kan eg nemne Valldalen, Votna, Røldalsvatnet, Austre og Vestre Middyrsvatna og Kaldevatnet. Av elvar som vert førte inn i fjellet, kan eg nemna Grytøyrelva, Risbuelva, Nyastølselva, Skjemmedalselva og Austmannabekken. Novlefossen vert stoppa før han renn utfor. Vidare nedover Storelvvassdraget, i Rogaland fylke, er det store mengder planlagde og realiserte små kraftverk.*

*Av pågåande småkraftprosjekt i Røldal kan eg nemna Ekkjeåna kraftverk, som fekk konsesjon i fjor sommar (er under bygging). Ekkjeåna er saman med Tufteelva dei elvane som er mest synlege frå bygda Røldal. Ni andre småkraftverk er under planlegging i Røldals-området, og av desse ligg det melding om fem kraftverk inne hjå NVE (Grøno, Middalen, Trossovdalen, Holdølo og Strandåna). I tillegg er det søkt om konsesjon til å byggje ut Einungstølsåna, og høyringsfristen er 15. januar 2008. To kraftverk har fått midlar til utgreiing frå Fylkesmannen i Hordaland (Trossovbekken og Grøndalselva). Saudefallene ser ut til å ta Reinsåna som drenerer til Røldalsvatnet via Håraelva, og det ligg føre småkraftplanar for resten av Håraelva.*

*Friluftsliv*

*Friluftslivet står sterkt i bygda. Røldal idrettslag arrangerer kvart år den såkalla Røldalstrimmen. Det er eit tilbod som oppmuntrar til friluftsliv i nærområdet. Det vert lagt ut postar på ulike stader kvart år, og dei som deltek, skriv namnet sitt i utlagde bøker. Kvart år er det ein eller fleire postar i influensområdet til dei omsøkte kraftverka. Eg nemner Austdalen, Grøndalen, Grønhedler, Storavatnet, Kviteskar og Kvammen (like ved Mjølåna). Dette er ein populær aktivitet, som òg trekkjer folk utanfrå Røldal.*

*Området er elles svært mykje brukt av både bygdefolk og turistar, til både tur og trening. Grunnen til det er mellom anna nærleiken til bygda og at naturen stort sett er urørt, det gjeld særleg Mjølfossen.*

*Natur og biologisk mangfald*

*Miljørapporten frå Naturforvalteren ser svært grundig ut, og eg skal ikkje føye til så mykje her. Likevel er det på sin plass å framheve enkelte av punkta, sidan konsesjonssøknaden ser ut til å neglisjere mange faktaopplysingar. I punkt 3.4 på side 11 i konsesjonssøknaden står det: "Etter grundige og iherdige forsøk ble det ikke funnet noen verdifulle naturtyper ved Mjølåna."*

*Men Naturforvalteren skriv i punkt 5.3.1 på side 9 i sin rapport:*

*"Det er ikke tidligere registrert noen verdifulle naturtyper i dette området, men fossesprutsonen nederst i Mjølfossen, ved Mjølajuvet, burde vært registrert med lokal verdi. Ingen rødlistearter ble funnet her, men potensialet for dette vurderes som høyt. Enkelte av bekkekløftene var så vanskelig tilgjengelige at de ikke ble undersøkt."*

*Vidare i konsesjonssøknaden, i punkt 3.4 på side 11, står det:*

*"Det er heller ikke funnet noen verdifulle naturtyper i influensområdet til Tufteelva. Det ble her undersøkt bekkekløfter ned til det ufremkommelige, (jf. biologisk rapport) uten å finne verdifulle naturtyper."*

*Den biologiske rapporten seier noko anna (5.3.2, side 9): "Umiddelbart nedstrøms planlagt inntak kaster elva seg ut i en større foss gjennom et trangt juv, som skaper en fossesprøytsone langt opp etter sidene. Denne naturtypen beskrives som fosse-eng i Fremstad (1997).*

*Naturtypen karakteriseres som sjelden, og er hovedsakelig knyttet til Vestlandet og Nord- Norge, samt sentrale fjellstrøk."*

*Vidare står det (5.3.2, side 10): "Skogen er preget av snøras noe som gjør at det finnes en del død ved i elveleiet. Dette er gunstige leveområder for sjeldne sopp og insekter. Bekkekløften er nord-nordøst vendt, noe som gir de gunstigste levevilkårene for en rekke av spesialiserte arter av lav, moser og karplanter. Berggrunnen er også porøs og næringsrik så potensialet for krevende arter er stort. Dette gjør at forekomsten bekkekløft bør regnes å være av regional verdi. Videre botaniske undersøkelser i selve bekkekløften vil belyse om det forekommer rødlistearter som vil heve verdivurderingen til nasjonal verdi. (...) Det er ikke tidligere registrert noen verdifulle naturtyper i influensområdet, men fossesprøytsonen ved inntaket burde vært registrert med regional verdi. Ingen rødlistearter ble funnet her, men potensialet for dette vurderes som meget høyt. Enkelte av bekkekløftene var så vanskelig tilgjengelige at de ikke ble undersøkt."*

*Desse påstandene står altså i sterk kontrast til kvarandre, og eg vonar at beslutningstakarane har dette i bakhovudet.*

#### *Inngrepsfrie område*

*Inngrepsfrie område vert reduserte, og ein kan ikkje lenger sjå isolert på kvart prosjekt. Saman med dei andre planlagde prosjekta vil den inngrepsfrie naturen i Røldals-området lide store tap. Influensområdet til Tufteelva/Mjølåna er særskild viktig, sidan dette er det einaste forholdsvis uberørte området som er att. Ein må faktisk inn i Hardangervidda nasjonalpark for å finne noko tilsvarande.*

#### *Konklusjon*

*Av alle dei pågåande og framtidige prosjekta av denne typen i Røldal peikar Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk seg ut som to av dei aller mest konfliktfylte. På bakgrunn av den detaljerte rapporten om verknader på det biologiske mangfaldet, inngrepsfrie område og den utstrekke bruken av området, oppfordrar eg NVE til å avslå søknaden."*

**Anna Seim m.fl.** har sendt uttalelse pr. e-post den 30.00.2007:

*"Angående søknad om å byggja ut Tufteelva og Mjølåna i Røldal:*

*Som unge innbyggjarar i Røldal er me no bekymra. Det er allerede utbygging av småkraftverk på gong, og det er store planar om mange fleire. For oss unge Røldølingar er naturen ein utruleg viktig del av kvardagen, og området i Austdalen er i flittig og dagleg bruk gjennom nesten heile året. Ein eventuell utbygging her vil øydeleggja dette området, som er det einaste*

*nær Røldal som framleis er urørt av naturinngrep. Her er også ein iaugnetakande flott foss, Mjølåna, som også er planlagt utbygd. Denne fossen er ei stor oppleving å passera for turistar og like mykje for oss sjølve.*

*Desse planane får oss til å bli verkeleg urolige. Me ber om at Røldal si unge røyst blir høyr. Det er me som skal overta jobbane og byggja vidare i Røldal, og me vil ha ei bygd som framleis har urørt natur i nærområdet!*

*Me ber om at planane blir sett under eitt- og utsett.*

*Med vennlig hilsen mange unge Røldølingar."*

**Nils Åge Sandal** har sendt uttalelse pr. e-post den 30.11.2007:

*"Nye utbyggingsplanar av småkraft i Røldal må stoppast!*

*Grunngjeving: - Røldal er alt svært naturmessig prega av tidlegare utbyggingar*

- turre elvar og fossar; tenkjer særleg på Novlefoss*
- svært skjemmande nedtapping av Røldalsvatnet på den finaste årstida*
- neddemming av ein av Norges finaste stølsdalar - Valldalen*
- dei fleste vatn og tjørnar i fjella omkring er regulerte*
- usikre isar og frostskodd*
- stygge, evige sår i terrenget*
- skjemmande linjenett i alle retningar*

*Fossen i Mjølåna er no den einaste fossen som er att i Røldal. Ei utbygging av Tufteelva/Mjølåna vil øydeleggja den siste urørde delen av bygda - Austdalen. Det vil uansett bli nye anleggsvegar, rørgater/vasstunnelar, kraftstasjonar, redusert vassføring, sår/merke i terrenget etc.*

*Motorisert ferdsel ut i naturen vil auka pga betre tilkomst.*

*Småkraftutbygging gjev bortimot 0 permanente arbeidsplassar, samstundes som det blir endå mindre jordbruksmessig aktivitet på dei gardane det gjeld.*

*Bagatellmessige inntekter for kommunen.*

*Det kan vel ikkje vera slik at alt vatn i Røldal skal tuklast med. Det går faktisk ei moralsk grense.*

*Nok er nok når det gjeld meir vasskraftutbygging i Røldal, enten dette er små eller store prosjekt!"*

### **Prosjektalternativ 3**

Søker har i e-post av 17.03.09 kommet med et prosjektalternativ 3:

*"Grunneierne i Tufteelva og Mjølåna kraftverk er kjent med Kommunedelplan for energi og vassdrag samt vedtak OK-095/08 i Odda kommune. På bakgrunn av dette har vi utredet et prosjektalternativ som tar utgangspunkt i inntak ved samløpet mellom Mjølåna og Tufteelva. Vi presiserer at vi opprettholder de 2 omsøkte alternativer som prioriterte, men alternativet som her blir beskrevet søkes om tertiært.*

#### **Bakgrunn**

*Grunneierne har hele tiden tatt initiativ til en skånsom utbygging av vannressursene i Tufteelva og Mjølåna, noe man har etterstrebet i det omsøkte alternativet, bl.a. ved følgende tiltak:*

*Flytting av kraftstasjon til ovenfor broen over E 134 på lite synlig sted, en minstevannføring på*

15 % (162 l/s) av middelvannføringen i Mjølåna i sommerhalvåret for å ivareta en godt synlig foss, slipp av minstevannføring lik alminnelig lavvannføring vinter og sommer i Tufteelva og vinter i Mjølåna. Dette er faglig vurdert til å ivareta hensynet til biologisk mangfold. Disse avbøtende tiltakene, som grunneierne selv har foreslått, gir en redusert årsproduksjon på 4,6 GWh.

Søknaden for Tufteelva og Mjølåna kraftverk ble sendt på høring 10.9.2007. Ettersom Odda kommune gikk i gang med å utarbeide Kommunedelplan for energi og vassdrag ble en høringsuttalelse først vedtatt av kommunestyret 9.12.2008.

#### **Alternativ 3, Tufteelva med inntak nedstrøms Mjølåna-fossen**

- *Inntaket plasseres i området hvor Mjølåna og Tufteelva møtes. ca. ved kote 583. Det er planlagt en enkel betongkonstruksjon som er plassert og dimensjonert for eventuelle flomoverløp og isoppstuing.*
- *Vannveien planlegges som tunnel i fjellet fra inntaksområdet og ned til ca. kote 550. Herifra og ned til kraftstasjonen vil vannveien legges som vannrør nedgravd i bakken.*
- *Tilkomstvei. For å kunne utføre nødvendig tilsyn til inntaket etter at anlegget er kommet i drift planlegges det en enkel tilkomstvei som kjøresterkterreng til inntaket. Dette for å muliggjøre tilsyn ved hjelp av traktor/atv. Det planlegges ikke anleggsvei til inntaket.*
- *Kraftstasjonen planlegges som i omsøkt prosjekt ved kote 415.*

I tabellen under er data for omsøkt hovedalternativ med minstevannføring på 423 l/s i Mjølåna og alternativet beskrevet over liste opp.

|                             | <i>*Tufteelva og Mjølåna</i> | <i>**Tufteelva og Mjølåna</i> | <i>Tufteelva med inntak nedenfor fossen</i> |
|-----------------------------|------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------|
| Årlig middelprod. (GWh)     | 35,6                         | 30,5                          | 17,9                                        |
| Utbyggingskostn (mill)      | 62,4                         | 62,4                          | 37,3                                        |
| Spesifikk utb.kost (kr/kWh) | 1,75                         | 2,05                          | 2,08                                        |

*\* Omsøkt prosjekt, \*\* Omsøkt prosjekt, men med slipp av 4,32 l/s i Mjølåna hele året.*

Vi ser av tabellen at man taper ca. 50 % (17,7 GWh) av produksjonen ved å gå fra omsøkt alternativ til Tufteelva med inntak nedenfor fossen. Sistnevnte vil dessverre også utelukke flere bruk fra prosjektet, men er økonomisk realiserbart, samtidig som det imøtekommer så å si samtlige innsigelser som har fremkommet i høringen for Tufteelva og Mjølåna kraftverk.

Vedlagt følger også kartoversikt som viser de ulike alternativene i terrenget (vedlegg 1).

Biolog Roy Mangersnes i Naturforvalteren AS har utarbeidet et notat som beskriver endringene for alternativet i forhold til miljøkonsekvens (vedlegg 2).

Dette alternativet tar utgangspunkt i at:

- *både dam og stasjon blir plassert på ikke synlig sted fra sti/stølsveg/steder der folk ferdes.*
- *vannveien blir i fjell(øverste strekning) og nedgravd i bakken (nederste strekning).*
- *ingen anleggsvei blir nødvendig på øvre del av vannveien og betong/utstyr til inntaksdam flys inn med helikopter.*

[...].

## Vurdering av virkninger på biologisk mangfold for alternativ 3: **Naturforvalteren AS:** kommentar til justert prosjekt

*"I forbindelse med opprinnelig plan for utnyttelse av Tufteelva og Mjølåna, i Odda kommune, til kraftverk ble det gjennomført undersøkelser av biologisk mangfold, datert 9.8.2006. På vegne av grunneierne i Tufteelva/Mjølåna har Norsk Kraft AS kommentert Odda kommune, ved utviklingskomiteen, sin innstilling som plasserer Tufteelva i rød sone i kommunedelplan for energi og vassdrag. Samtidig blir det fremmet to nye alternative utbygginger i vassdraget. I den forbindelse har Naturforvalteren AS har blitt bedt om å vurdere hvordan alternativ 3 – KUN Tufteelva med inntak ved samløp med Mjølåna, endrer miljøkonsekvensene for prosjektet.*

### **Redusert omfang og konsekvens**

*Slik tiltaket nå blir presentert vil hele Mjølåna skånes, slik at anleggsvei opp på fjellet, dam med inntak samt kraftstasjon ved samløpet utgår. Dermed vil ikke viktig naturtype, fossesprøytsone, ved Mjølajuvet bli berørt av tiltaket. Også leveområde for villrein, kongeørn og jaktfalk blir skånet for unødig forstyrrelser.*

*Ved å plassere inntaket nedstrøms samløpet mellom Tufteelva og Mjølåna vil også fossesprøytsone med fosseng i Tufteelva (ved MGRS kartpunkt 39VLM7815236744) også skånes. Dermed unngår man inngrep i regionalt viktig naturtype. I tillegg skånes 500-600 meter av Tufteelva i en del av elva der naturtypen viktig bekkekløft er dominerende. Nytt inntak ligger også utenfor forkastning der det er størst sannsynlighet for kalkholdig berggrunn, men det er mye løsmasser i hele planområdet der kalkkrevende arter kan opptre. Det er viktig å påpeke at også store deler av Tufteelva videre nedstrøms nytt inntak innehar verdier knyttet til naturtypen bekkekløft og bør vektes deretter. Konsekvensen for biologisk mangfold i Tufteelva blir redusert, men vil fremdeles være middels negativ slik vi vurderer det.*

### **Konklusjon**

*Ny tiltaksbeskrivelse vil redusere omfanget på biologisk mangfold betydelig i forhold til opprinnelige planer. Imidlertid vil fremdeles viktig naturtype, bekkekløft, bli direkte berørt av tiltaket."*

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden på prosjekialternativ 3:

**Odda kommune** skriver i sitt brev av 26.06.2009:

*Vedtak i OK-sak nr 054/09 er :*

- 1. Odda kommunestyre sier nei til utbygging av Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk alternativene 1 og 2.*
- 2. Odda kommunestyre rår til at det blir gitt konsesjon for bygging av Tufteelva kraftverk etter alternativ 3; Tufteelva med inntak nedstrøms Mjølåna-fossen.*
- 3. Tilkostveg til inntaket utgår."*

*[...].*

**Fylkesmannen i Hordaland** uttaler følgende i brev av 20.05.2009

*"Vi viser til Dykkar brev av 07.05.09 der Fylkesmannen blir bedt om å gi uttale til ovannemnte prosjekialternativ. Vi viser og til vårt brev av 05.02.08 der Fylkesmannen tilrådte at det ikkje vart gitt løyve til utbygging Tufteelva og Mjølåna kraftverk.*

*Fylkesmannen kan ikkje sjå at det nye prosjekialternativet gir grunnlag for å endre denne tilrådinga og finn difor det rett å halde fast på vår konklusjon i brev av 05.02.08."*

**Hordaland fylkeskommune uttaler i brev av 29.05.2009:**

*"Hordaland fylkeskommune hadde i 2007 til politisk handsaming sak om utbygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk i Odda, der fylkesutvalet i møte 20.11.07 gjorde følgjande vedtak om fråsegn i sak 257/07:*

- 1. Utbygginga ligg i grenseområdet for Hardangervidda nasjonalpark og det krev at ein tek særskilt omsyn til miljø. Dette har konsesjonssøklar på ein forbilledleg måte gjort i planane. Ut frå dette vil fylkesutvalet oppmoda om at søknaden vert fremja utan å venta på at fidkesdelplan for små vasskraftverk er ferdig uorma.*
- 2. Fylkesutvalet tilrår at NVE gir konsesjon som omsøkt.*
- 3. Ved ein eventuell konsesjon til prosjekta må det i vilkåra vere krav om at undersøkingsplikta etter Kulturminnelova vert oppfylt før arbeid i marka startar opp.*
- 4. Fylkesdelplan for små vasskraftverk skal prioriterast.*

*Fylkesutvalet har alt rådd til at det vert gjeve konsesjon til bygging av Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk, og akseptert dei inngrepa dette medfører. Om NVE finn at opprinneleg omsøkt løysing ikkje bør få konsesjon, er fylkeskommunen positiv til alternative utbyggingsløyser. Også for alternative utbyggingsløyser må undersøkingsplikta etter Kulturminnelova vere oppfylt før arbeid i marka startar opp.*

*Til orientering vil vi opplyse om at det no ligg føre eit utkast til fylkesdelplan for små vasskraftverk med kartmateriale, utkast til fylkespolitiske retningslinjer samt tekstomtale for 14 delområde der eit av desse er Røldal. Fylkesdelplanen er sendt på høyring med frist for innspel sett til 1. juli, og med mål om vedtak av fylkesdelplanen på fylkestinget i oktober 2009.*

*Høyringsdokumenta er lagt ut på nettstaden [www.hordaland.no/energi](http://www.hordaland.no/energi).*

**Naturvernforbundet i Hordaland uttaler i e-post av 07.06.2009:**

*"Viser til brev om utredning av et nytt prosjekteralternativ 3 for Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk. Vår oppfatning er at dette alternativet ikke endrer de konklusjonene vi har gjort i vår uttalelse til den opprinnelige søknaden."*

**Odda Energi uttaler i brev av 26.05.2009:**

*"Odda Energi AS har ikke noen ytterligere kommentarer av prosjekteralternativ 3 og viser til vår uttale datert 30. november 2007 og til brev av 23. juli 2007 til Ryfylke Energi AS vedr. kapasitet i strømmettet i Røldal.*

*Nettilknytning av Tufteelva og Mjølåna kraftverk forutsettes tilknyttet ny 300/22 kV trafo i Lynghammer (i nytt brytefelt) via egen 22 kV — 240 mm<sup>2</sup> ca. 2 km lang.*

*Viser for øvrig til at Odda Energi sammen med Statnett og Suldal Elverk har utarbeidet en samlet samfunnsøkonomisk plan for ny nettstruktur i Røldalsområdet. Her konkluderes det med at det er ingen ledig trafokapasitet mellom 22 og 300 kV / spenningsnivå for å få ut ny produksjon og ny trafokapasitet må etableres. Angitt trafokapasitet er på ca. 100 — 110 MVA, alt avhengig av hvilket småkraftpotensiale som tillates utbygget i Røldalsområdet og fra Øvre Suldal.*

*[...]."*

**Arnold Hamre** uttaler følgende i brev av 11.05.2009

*"[...].*

*Dykkar skriv av 07. mai 2009 har eg motteke.*

*Her ser eg att det enno ein gong vert søkt om utbygging, trass av at dette vassdraget vart i Odda kommunestyre var set i raud sone.*

*Eg vil no vona att naturvern og andre vernarar gjer sitt til at dette ikkje kom på tale.*

*Lat no den einaste fossen som er att i Røldal få brusa som før. Kulturvern og naturvern må av og til gå foran økonomisk vinning."*

**Arve Lynghammar** uttaler i brev av 26.05.2009:

*"Takk for tilsendt saksdokument. Det er ikkje mange nye opplysingar å koma med, men presisering av tidlegare synspunkt. Framleis er eg midlertidig biologistudent i Trondheim, men heimstaden min er Røldal. Mitt engasjement i saka er naturen i Røldal, og eg har såleis ingen økonomiske interesser.*

*Det nye alternativet for utbygging - alternativ 3 - er etter mi meining ei svak forbetring frå dei foregåande. Ein sparer Mjølåna og fossesprutsona i samband med denne, bekkekløft oppstrøms samløp og ein får kraftstasjon mindre. Likevel er det nokre punkt eg ynskjer å kommentere:*

*1. Området er framleis det potensielt mest verdifulle området når ein ser på biologisk mangfald, i forhold til dei andre vassdraga i kommunen som også er omsøkt eller bygd ut. Totalpakken med ei levande elv og vill, uberørt natur må ikkje undervurderast. Det er særskild uheldig å tillate bygging før ei totalvurdering av alle vassdrag er på plass. Slik eg forstår det, er dette eit arbeid som Hordaland fylkeskommune er i gang med. Ein kan risikere å bygge ut verdifulle område, og mindre verdifulle område blir skåna. Ekkjeåna kraftverk er kome i drift, og det ligg antakeleg an til at Håraelva, Grøndalselva og Einungstølsåna får konsesjon i nær framtid. Eit scenario der samtlige mindre vassdrag i Hordaland er bygd ut ser eg på som usannsynleg. Det vil i så fall vera i sterk kontrast til det uttalte målet om stans i tap av biologisk mangfald innan 2010.*

*2. Rapporten om biologiske verdiar nemner at den viktige naturtypen bekkekløft vil bli direkte berørt av alternativ 3. Deler av trasen har heller ikkje blitt undersøkt av biologar, og rapporten framhevar at området har stort potensiale for raudlisteartar. Ein kan ikkje tillate bygging før traseen har blitt undersøkt. Dersom det er råd å koma til med helikopter og anleggsmaskiner bør det også vera mogleg å transportere inn ein liten og nett biolog. Det er vel også på sin plass å trekke fram viktigheten av denne djupe dalen for rovfuglar på næringssøk. Verken desse eller fossekallen vil vel opphalde seg i nærleiken av ei bråkete turbin?*

*3. Lanseringa av eit tredje utbyggingsalternativ avslører ein urovekkande taktikk hjå søkaren. Eg held det sannsynleg at utbyggjar heile tida har vore klar over at dei fyrste alternativa var alt for omfattande. Tørrlegging av ein så flott foss og anleggsvegar, kraftstasjonar, tunnellar og massedeponering i ein dal med berre ein gamal smal stølsveg og nokre små stølsbusar frå før er jo ein utopi. I tillegg ville prosjektet ete opp større deler av definert uberørt natur. Denne taktikken kan heller ikkje vera i NVE si interesse då det forlengar og fordyrar sakshandsaminga. Eg meiner også å kunne skimte konturane av eit psykologisk spel frå utbyggjar, der dei forsøker å oppnå medkjensle fordi dei taper pengar ved å lempe på planane.*

*Konklusjon: Dersom ein har planar om å la nokre vassdrag i kommunen forbli uberørt, bør Tuftelva og Mjølåna vera blant desse."*

**Oddbjørn Lynghammar uttaler i e-post av 02.06.2009:**

*"Det er svært vanskeleg å koma med innsigelser i ei lita bygd, men naturen er det viktigaste me har, og dette som vert omsøkt kjem til å påverka Røldal og naturen i all framtid. Me som er her no, og som skal utnytta dette, er her berre eit sekund i forhold. Derfor gjer eg det likevel, men dei fleste vegrar seg nok for å seia noko offentleg i denne saka.*

*Det eg tidlegare har sagt i denne saka står fortsatt ved lag. I Røldalsområdet er det store naturinngrep frå tidlegare utbyggingar, og det som er att må me ta vare på. Dette er i sårbar høgfjellsnatur og i nærområdet til bygda. Det einaste fortrinnet bygda har att, er stillhet og det som er att av vakker natur.*

*Det eg ikkje nevnde i forrige merknad, var støy, eg tenkte ikkje på det, men etter at eg var å såg på eit minikraftverk som er sett i gong i Røldal, vart eg sjokkert. Av dette verket er det ein høg hylelyd døgnet rundt. Skal det verta slik midt i bygda og rundt om i fjella våre? Støy står det heller ikkje noko om i konsesjonssøknaden. Kvifor er dette viktige punktet utelatt? Stillhet som me alle treng av og til. Alternativ 1 og 2 medfører store inngrep begge to, så dei er nesten like. Alt. 3 er skånsommare, men fortsatt skal det byggast veg for vedlikehold. Og av biologirapporten går det fram at dette er eit verdifullt område, med stort potensiale for raudlisteartar. Når skal me stoppa og kven skal stoppa? Kvifor brukar landet millionar på å utdanna folk når me ikkje vil høyra på dei? Dessutan bør all vidare utbygging venta til samla plan for Hordaland er ferdig, elles er det lite vits i å jobba med ein plan.*

*Og om kommunen får ein million meir å rutta med, så er klagesangen den same....for lite penger, for lite penger. Denne dalen og elvane her, er den siste urørte pærle i nærområdet til Røldal. La den ligga slik den alltid har gjort."*

### **Søkers kommentarer til høringsuttalelsene:**

Søker har i brev av 12.08.2009 kommentert høringsuttalelsene:

*"TUFTEELVA OG MJØLÅNA KRAFTVERK, ODDA KOMMUNE. KONSESJONSSØKNAD HØRINGSFRÅSEGNER. RØLDAL MILJØKRAFT AS SINE KOMMENTARER TIL DESSE.*

#### **Bakgrunn**

*Vi viser til oversending av fråsegner der Dykk ber om tiltakshavar Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar til desse. Innleiingsvis vil vi kommentere at søknaden først vart innsendt 10.9.2007. Grunna utgreiing og handsaming av energiplan for Odda kommune (i 2 omgongar) samt sakshandsamingsbytte i NVE har vi ikkje hatt høve til å kommentere desse før no. Tuftelva og Mjølåna har vorte handsama i energiplanen til Odda kommune. Prosjektalternativ 3 vart realisert som ein konsekvens av føringane som vart lagt etter kommunen si innstilling for den lokale energiplanen. Tiltakshavar søker alternativet med prioritet etter alternativ 1 og 2. Dette med bakgrunn i at alternativet reduserer prosjektet betydeleg og utelukkar fleire av dei lokale grunneigarane i Røldal Miljøkraft AS. Det er Røldal Miljøkraft AS sitt ønske at den vidare prosessen blir handsama effektivt for den vidare planlegginga av prosjektet.*

*Vi har motteke fråsegner frå følgjande:*

- Odda kommune
- Hordaland fylkeskommune
- Fylkesmannen i Hordaland

- Odda energi
- Bergen Turlag
- Naturvernforbundet i Hordaland
- Arnold Hamre
- Oddbjørn Lynghammar (NHO Reiseliv tilsvarande brev).
- Arve Lynghammar
- Nils Åge Sandal
- Statens vegvesen

**RM sine kommentarar til dei enkelte fråsegnene:**

**Odda kommune**

**Kommentarar:**

1. Odda kommune seier nei til utbygging av Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk etter alternativa 1 og 2.
2. Odda kommunestyre rår til at det blir gitt konsesjon for bygging av Tufteelva kraftverk etter alternativ 3; Tufteelva med inntak nedstrøms Mjølåna-fossen. Tilkomstveg til inntaket utgår.

**Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:**

1. Grunneigarane har heile tida teke initiativ til ei skånsam utbygging av vassressursane i Tufteelva og Mjølåna. I forhold til potensialet som låg i prosjektet gjorde ein følgjande tilpassingar for å tilpasse landskapsmessige- og biologiske-konsekvensar:
  - a. Stasjonsplassering på ein lite synleg stad ovanfor brua over E 134
  - b. For å ivareta ein godt synleg foss i Mjølåna er det foreslått ei minstevassføring på 15% (162 l/s) av middelvassføringa i sommarhalvåret , slepp av alminneleg lågvassføring i vinterhalvåret
  - c. Ei minstevassføring lik alminneleg lågvassføring (vinter og sommar) i Tufteelva
  - d. Delar av vassvegtraseen i fjell
- Desse avbøtande tiltaka reduserte årsproduksjon potensialet i prosjektet med 4,6 GWh. Det er såleis beklageleg at Odda kommune går i mot alternativ 1 og 2.
2. Det er positivt at Odda kommunestyre rår til prosjekialternativ 3. Med bakgrunn i ei sikker og forsvarleg drift hadde det vore ønskjeleg med ein enkel tilkomstveg til inntaket etter at anlegget er komme i drift ut i frå eit HMS syn.

**Hordaland fylkeskommune (HF)**

**Kommentarar, brev av 26.11.07 :**

1. Utbygginga ligg i grenseområdet for Hardangervidda nasjonalpark og det krev at ein tek særskilt omsyn til miljø. Dette har konsesjonssøkjjar på ein forbilledleg måte gjort i planane. Ut frå dette vil fylkesutvalet oppmoda om at søknaden vert fremja utan å venta på at fylkesdelplan for små vasskraftverk er ferdig utforma.
2. Fylkesutvalet tilrår at NVE gir konsesjon som omsøkt.
3. Ved ein eventuell konsesjon til prosjekta må det i vilkåra vere krav om at undersøkingsplikta etter Kulturminnelova vert oppfylt før arbeid i marka startar opp.

4. Fylkesdelplan for små vasskraftverk skal prioriterast.

Kommentarar, brev av 29.5.09 :

5. Fylkesutvalet har alt rådd til at det vert gjeve konsesjon til bygging av Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk, og akseptert dei inngrepa dette medfører. Om NVE finn at opprinneleg omsøkt løysing ikkje bør få konsesjon, er fylkeskommunen positiv til alternative utbyggingsløysingar. Også for alternative utbyggingsløysingar må undersøkingsplikta etter Kulturminnelova vere oppfylt før arbeid i marka startar opp.

*Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

1. RM sett pris på positive tilbakemeldingar frå HF vedrørande planane for Tufteelva og Mjølåna kraftverk. Ettersom HF er ansvarleg for Fylkesvise planar er vi glade for avklaringa om at fylkesutvalet oppmodar om at søknaden vert fremja utan å venta på at fylkesdelplan for små vasskraftverk er ferdig utforma. Ettersom Odda kommune har vedteke ein eigen lokal energiplan, der sumverknadar har vore omfattande vurderte, meiner tiltakshavar at dette planverket er ivareteken uavhengig av fylkesvise planar.
2. Vi takkar for det.
3. Tiltakshavar vil sjølv sagt etterkomme krav etter kulturminnelova og vil i samråd med HF få gjennomført nødvendige undersøkingar etter gjeldane lovverk for eventuell anleggstart.
4. Viser til kommentar nr. 1 ovanfor.
5. Ok.

**Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernavdelinga (MFM)**

Kommentarar, brev av 5.2.2009 :

1. Den foreslåtte reguleringa vil påverke fosse- og elvenaturen sterkt. Mellom anna vil den mektige fossen i Mjølåna bli kraftig redusert. Det same gjeld eit markant fossefall rett nedstraums planlagt inntak i Tufteelva. I tillegg til sjølve reguleringa av vassføring i Mjølåna og Tufteelva, vil tiltaka gi store inngrep gjennom utbedring av den gamle stølsvegen til ein permanent veg som må tole tyngrekøyretøy, anleggsveg opp mot Mjølåna-inntaket, synlege demningar og deponering av tunnelmassar.....Nedst i Mjølfossen er det ei fossesprøytsone kor det truleg også finst raudlista artar (Mangernes 2007)....Fossesprøytesone med fosse-eng finn ein også nedstraums den planlagte inntaket i Tufteelva... Fylkesmannen vil, på bakgrunn av det som er nemnt ovanfor rå frå at det vert gjeve løyve til bygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk

Kommentarar; brev av 20.5.09 :

2. Fylkesmannen kan ikkje sjå at det nye prosjektoalternativet gir grunnlag for å endre denne tilrådinga og finn difor det rett å halde fast på vår konklusjon i brev av 5.2.2008.

*Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

1. Det er beklageleg at MFM ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstrekkelege til å gå i mot prosjektet.

2. Ettersom MFM frå brev 5.2.2009 viser til dei viktigaste naturverdiane som ligg oppstraums prosjekalternativ 3 synest tiltakshavar det er merkelig at ein ikkje finn grunnlag for å modifisere konklusjonen for dette alternativet.

Tiltakshavar er også forundra over at det er berre miljøvernavdelinga til Fylkesmannen som uttaler seg i saka. Vi er kjende med at Fylkesmannen skal famne område som landbruk og næringsliv og såleis er det rart at det berre er miljøinteressene som blir ivareteken frå deira uttale.

**Odda energi Nett AS.**

Kommentarar, brev av 30.11.07 :

1. En ser for seg en betydelig forsterkning av 22 kV- nettet og et nytt transformatoranlegg mot sentralnettet. Dette må i stor grad finansieres ved hjelp av anleggsbidrag for fellesanlegg. En forventer at Tufteelva og Mjølåna kraftverk vil ta sin del av anleggsbidraget men da det er flere aktører som også må gi sin tilslutning vil det ta litt tid før nettforsterkningene kan gjennomføres
2. Odda Energi AS kan imidlertid ikke tillate kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal før nødvendige transformorkapasitet og nettforsterkninger er etablert. Odda Energi AS vil ta kontakt med Ryfylke Energi AS for å drøfte tekniske løsninger og økonomiske konsekvenser, med sikte på å komme frem til avtale.

Kommentarar, brev av 26.5.09 :

3. Odda Energi AS har ikke noen ytterligere kommentarer av prosjekalternativ 3 og viser til vår uttale datert 30.11.2007 og brev av 23. Juli til Ryfylke Energi AS.

**Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarer:**

1. Tiltakshavar er kjende med situasjonen i dagens nett og er innstilte på å betale anleggsbidrag som vil kan krevjast etter Energilova. Som Odda energi påpeikar er det viktig med tilslutning frå dei ulike aktørane før ei nettjustering kan tilpassast. RM vil først kunne gje si tilslutning etter at eit eventuelt konsesjonsvedtak ligg føre og detaljane rundt installert effekt er kjende noko som føresett ei ferdighandsaming av prosjektet.
2. RM er positive til å inngå nettilknytingsavtale når dette blir aktuelt.
3. Ok.

**Bergen Turlag (BT)**

Kommentarar:

1. Utbygginga er lagt til et sårbart område i høgfjellet, og kan er negativt for både på natur og frilutsoppleving og for inngrepsfrie naturområder. Kraftverka og tilhørende inngrep vil endre landskapsoppleving og grunnlag for fuktrevende artar i fossesprøytsone nær elva.
2. Mjølfossen er et viktig landskapselement som blir vesentlig redusert som følge av utbygginga Bergen Turlag fraråder av NVE gir konsesjon.

**Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:**

1. Det er beklageleg at BT ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstreккеlege til å gå i mot prosjektet alternativ 1 og 2.
2. Dette er teke omsyn til i prosjekialternativ 3.

**Naturvernforbundet i Hordaland (NVH)**

Kommentarar, brev av 20.12.07 :

1. NVH mener at bortfall eller reduksjon i vannføringen til Mjølåna og Tufteelva vil medføre store negative konsekvenser for naturmangfold, det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie naturområder, store landskapsverdier, friluftsliv og reiseliv og søknaden om konsesjon til bygging av Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk må derfor avvises etter vannressursloven § 25 da skader og ulemper ved tiltaket overstiger fordelene.

Kommentarar, brev av 7.6.09 :

2. Viser til brev om utredning av et nytt prosjekialternativ 3 for Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk. Vår oppfatning er at dette alternativet ikke endrer de konklusjonene vi har gjort i vår uttalelse til den opprinnelige søknaden.

**Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:**

1. Det er beklageleg at NVH ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstreккеlege til å gå i mot prosjektet.
2. Ettersom NVH frå brev 20.12.07 viser til dei viktigaste naturverdiane som ligg oppstraums prosjekialternativ 3 synest tiltakshavar det er merkelig at ein ikkje finn grunnlag for å modifisere konklusjonen for dette alternativet.

**Arnold Hamre**

Kommentarar brev av 11.10.07 og 11.5.09 (tilsvarande brev):

1. Mjølåna er elva som lagar Mjølåfossen. At denne elva skal verta truga av regulering er rein vandalisme.....lat den siste fossen i Røldal få leva.

**Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:**

1. Tiltakshavar er einig i at Mjølånafossen er eit landskapselement, men at det er den "siste" fossen i Røldal meiner vi er ei sterk overdriving. Det er beklageleg at Arnold Hamre ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstreккеlege til å gå i mot prosjektet. Ettersom prosjekialternativ 3 ikkje berører Mjølåfossen og området oppstraums dette synest tiltakshavar det er rart at ein ikkje finn grunnlag for å modifisere konklusjonen for dette alternativet.

**Oddbjørn Lynghammar**

Kommentarar, brev av 9.11.07 :

1. Om Tufteelva får mindre vatn, eller nær sagt vert turrlagd så er det ein liten del av det heile. Utbygginga medfører store naturinngrep....dette er den einaste urørte dalen som er att etter ei av største kraftutbyggingane Noregshistorie. Det er eit sær sars mykje

nytta turområde, og her går den einaste turstien direkte frå Røldal og inn til løypenettet på Hardangervidda.

Kommentarar, brev av 27.5.09 :

2. *Alternativ 1 og 2 medfører store inngrep begge to, så dei er nesten like. Alt. 3 er skånsommare, men forsatt skal det byggast veg for vedlikehold*

*Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

1. *Det er beklageleg at Oddbjørn Lynghammar ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstrekkelege til å gå i mot prosjektet alternativ 1 og 2.*
3. *Det er positivt at Oddbjørn Lynghammar ser alt. 3 som skånsommare. Vegen vil bli ei forlenging av skogsvegen som er brukt til landbruksføremål i dag.*

*NHO reiseliv (tilsvarande kommentarar som Oddbjørn Lynghammar)*

*Arve Lynghammar*

Kommentarar, brev av 30.11.07 :

1. *Av alle dei pågåande og framtidige prosjekta av denne typen i Røldal peikar Tufteelva kraftverk og Mjølåna kraftverk seg ut som to av dei aller mest konfliktfylte. På bakgrunn av den detaljerte rapporten om verknader på det biologiske mangfaldet, inngrepsfrie område og den utstrekke bruken av området, oppfordrar eg NVE til å avslå søknaden.*

Kommentarar, brev av 26.5.09 :

2. *Det nye alternativet for utbygging-alternativ 3- er etter mi meining ei svak forbedring frå dei foregåande. Ein sparar Mjølåna og fossesprutsona i samband med denne, bekkeløft oppstrøms samløp og ein får ein kraftstasjon mindre.*
3. *Området er framleis det potensielt mest verdifulle området når ein ser på biologisk mangfald, i forhold til dei andre vassdraga i kommunen som også er omsøkt eller bygd ut.*
4. *Lanseringa av eit tredje utbyggingsalternativ avslører ein urovekkande taktikk hjå søkaren. Eg held det sannsynleg at utbyggar heile tida har vore klar over at dei fyrste alternativa var alt for omfattande.....Denne taktikken kan heller ikkje ver i NVE si interesse då det forlengar og fordyrar sakshandsaminga. Eg meiner også å kunne skimte konturane av eit psykologisk spel frå utbyggar, der dei forsøker å oppnå medkjensle fordi dei taper pengar ved å lempe på planane.*

*Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

1. *Det er beklageleg at Arve Lynghammar ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstrekkelege til å gå i mot prosjekialternativ 1 og 2.*
2. *Det er positivt at prosjekialternativ 3 er ei forbetring i forhold til inngrepet i området.*
3. *Området har vore nytta i nærings-/jordbruks i fleire generasjonar. Også dagens generasjon ønskjer å nytte eigedommane til dette forholdet.*
4. *I forhold til "taktikk" er det vel Arve Lynghammar sjølv som må svare for kvifor han nyttar dette ordet i ein slik samanheng. Arve Lynghammar har vore ein sterk pådrivar*

*for energiplanen til Odda kommune og fått gjennom mykje av sine innspel til denne. Planen har medført at tiltakshavar har måtte lansert eit nytt alternativ som ikkje er i konflikt med retningslinene for denne. Grunneigarane sjølve ønskjer ikkje medkjennsle, men forståing for at ein vil nytta ein tilleggsressurs til å produsera rein fornybar-energi som vil gjere gardsbruka meir levedyktige for framtidig busetnad i Røldal. Dette vil ein kunne gjere samtidig som dei viktige kvalitetane for området ikkje forsvinn.*

**Nils Åge Sandal**

Kommentarar, brev av 28.11.07

- 1. Fossen i Mjølåna er no den einaste fossen som er att i Røldal.....Ei utbygging av Tufteelva/Mjølåna vil øydeleggje den siste urørde delen av bygda-Austdalen.....Det vil uansett bli nye anleggsvegar, rørgater/vasstunnelar, kraftstasjonar, redusert vassføring, sår/merke i terrenget etc.*
- 2. Motorisert ferdsel ut i naturen vil auka pga. betre tilkomst*
- 3. Småkraftutbygging gjev bortimot 0 permanente arbeidsplassar, samstundes som det blir endå mindre jordbruksmessig aktivitet på dei gardane det gjeld...Bagatellmessige inntekter for kommunen*

Kommentarar, brev av 2.6.09 :

- 4. Eg opprettheld min tidlegare uttale vedr. same prosjekt....*
- 5. Austdalsområdet med Tufteelva og Mjølåna er det siste urørde dalføret i området kring Røldal. Det har sitt utspring i sentrum av bygda og har difor ein ekstra verneverdig verdi. Vidare utbygging i Røldal bør heretter sjåast i ein heilskap ut frå dei enorme inngrep som tidlegare er gjorde.*

*Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

- 1. Det er beklageleg at Nils Åge Sandal ikkje finn dei avbøtande tiltaka; minstevassføring, vassveg i fjell samt skånsam stasjonsplassering, tilstrekelege til å gå i mot prosjekialternativ 1 og 2.*
- 2. Dette er tiltakshavar ueinig i. Ein eventuell tilkomstveg vil kunne utstyrast med bom som vil hindre motorisert ferdsel. Tiltakshavar registrer også at regulere dette forholdet.*
- 3. Dette er tiltakshavar ueining i og vi kan dokumentere at denne påstanden er feil. For grunneigarane i prosjektet vil verdiskapinga være sær viktig i forhold til vidare busetnad, drift og vedlikehald av landbrukseigedommane. Utbyggingsfasen og driftsfasen i prosjektet vil medføre nye arbeidsplassar i Røldal. For Odda kommune vil skatteinntektene være 1,6 mill.kr per år for alternativ 1. Tiltakshavar er ueinig i at desse inntektene er bagatellmessige.*
- 4. OK. Tiltakshavar synest det er merkverdig mtp. dei tilpassingane som er gjort i alternativ 3.*
- 5. Dette meiner tiltakshavar er teke omsyn til i Odda kommune sin energiplan.*

### **Statens vegvesen**

#### Kommentarer:

1. Statens vegvesen har ikkje merknader til konsesjonssøknaden.
2. Vi minner likevel om at det må søkjast særskilt om løyve til tilkopling/avkøyrsløse til riksvegen, eventuelle dispensasjonar frå byggjegrænse eller graving i offentleg veg i samband med gjennomføring av anlegget.

#### *Røldal Miljøkraft AS (RM) sine kommentarar:*

1. Ok.
2. RM vil søkje særskilt til tilkopling/avkøyrsløse når detaljane rundt dette er kjende.

#### **Røldal Miljøkraft AS sine konkluderande kommentarar**

*For grunneigarane vil ei realisering av ein av dei tre framlagte alternativa gje verdiskaping som blir svært viktig for vidare drift av eigedommane i området. Dei samfunnsmessige fordelane vil også klart overstige dei naturinngrep dette vil medføre. Ei realisering av Røldal Miljøkraft AS vil sikre både busetting, vedlikehald av bygningar og kulturlandskap i Røldal. Vi trur også ei synfaring i område vil underbygge våre kommentarar til høringsfråsegene."*

### **Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse**

Røldal Miljøkraft v/Lars Seim skiver i brev av 11.03.2010

#### "Saksopplysning til konsesjonssøknad:

*Under Dykkar synfaring av vårt omsøkte prosjekt 18. august i fjor kom det eit spørsmål vedrørende fossefall i dei to elvane.*

*Veit ikkje heilt kva som var uklart, men eg kan greie ut litt slik at det ikkje blir noko mistyding.*

*Mjølåna er ikkje til og ta feil av. Det er den store flotte fossen som er omsøkt i den opphavlege søknaden. I den andre elva Tufteelva er det to mindre fossar lengst inne mot tenkt inntak av vatn for kraftstasjon nr. to. Desse to er nesten ikkje synlege slik som dei ligg nedi juvet.*

*Elles er det lite eller ingen andre fossefall og snakke om langs elva, den buktar seg nedover nokså jamt og fint nedover.*

*Dette til opplysning, dersom ein lurar på kor mange fossefall det er langs elvane."*

### **Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader**

#### **Om søker**

Tiltakshaver er selskapet Røldal Miljøkraft AS (SUS). Selskapet representerer alle fallrettighetshavere i de berørte elvestrekningene, og vil være både eier og driftsselskap for begge kraftverkene.

#### **Om søknaden**

Det er søkt etter vannressurslovens § 8 om tre bygningsalternativer i Røldal, Odda kommune, Hordaland fylke. Alternativ 1 som omfatter Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk inkludert driftsvannet fra Mjølåna, alternativ 2 som kun gjelder Tufteelva kraftverk med inntak som i alternativ

1 på kote 675 og alternativ 3 som befatter Tufteelva kraftverk med inntak i samløpet til Mjølåna og Tufteelva på ca. kote 583. Prioritert prosjekteralternativ fra søker er i tilsvarende rekkefølge.

Kraftstasjon for Mjølåna er planlagt på kote 680, mens stasjonsplassering for Tufteelva kraftverk er planlagt på kote 415 i alle alternativene.

Overføringsanlegget fra Mjølåna består av tunnel gjennom Simlehovden og deretter nedgravd rørgate ned til kraftstasjonen. Rørgata fra inntaket i Tufteelva er planlagt å gå i en fjellgrøft de første 80 meterne, for så å gå i tunnel videre ned de neste 660 meterne under Tømmerleitet. I alternativ 3 som planlegges fra ca. kote 583 planlegges tunnel i fjellet fra inntaket og ned til ca. kote 550 og heretter som vannrør nedgravd i bakken.

Det er ikke søkt om tillatelse etter energiloven, anleggene er planlagt knyttet til områdets 22 kV linjer som tas inn under områdekonsesjonærens konsesjoner.

Det er søkt etter forurensningsloven til gjennomføring av tiltaket.

### **Beskrivelse av området**

Tiltaksområdet ligger i Røldal i Odda kommune. Utbyggingsplanene omfatter Tufteelva som er hovedelva, samt Mjølåna som er en sideelv til Tufteelva. Mjølåna samløper med Tufteelva på ca. kote 583. Tufteelva renner så gjennom Røldal sentrum og videre ut i Storelva som igjen drenerer ut i Røldalsvatnet.

Mjølåna slynger seg gjennom terrengdekkende myrområder før den kaster seg i trinn ned fjellsida før den møter Tufteelva. Tufteelva slynger seg gjennom trange juv uten spesielt rolige partier. Mange steder er kløftene så bratte at de er vanskelig tilgjengelige. Nedre fossefall i Mjølåna og flere stryk i Tufteelva danner buldrene fosser med fossesprøytsone langt inn i skogen. Området preges også av naturtypen bekkekløft, som stedvis er svært vanskelig fremkommelig.

Influensområdet har stor variasjon i naturmiljø og er tilnærmet uten moderne kulturpåvirkning.

### **Eksisterende inngrep i vassdraget**

Det er i dag en stølsveg opp langs øvre del av Tufteelva og opp mot inntaket til planlagte Mjølåna kraftverk. I høyden opp mot planlagt inntak for Mjølåna kraftverk går veien over i en sti. Opp til dette punkt er vegen i dag fremkommelig med mindre kjøretøy. Et stykke oppstrøms Tufteelva kraftverk er det en bro over elva, det er også en bro et stykke oppstrøms inntaket for Mjølåna kraftverk.

Overfor den planlagte inntaksdammen i Tufteelva, ved Austdalen, har det tidligere vært to støler i drift. I dag brukes området under sauesanking, jakt og ved fjellturer. Stølsvollen brukes til beiting. Nederst ved Einerhaug er det gårdbruk i drift, i tillegg til bolighus og hytter. Elva nedstrøms nedre kraftstasjon renner under E134, og gjennom bebygde områder.

### **Teknisk plan**

#### *Reguleringer*

Det er ikke planlagt noe reguleringsmagasin i prosjektet.

### *Overføringer*

Mjølåna renner opprinnelig sammen ned Tufteelva ca. 600 meter nedstrøms planlagt inntak i Tufteelva. For å kunne knytte driftsvannet fra Mjølåna også i Tufteelva kraftstasjon er det planlagt å plassere Mjølåna kraftstasjon like ved inntaket til denne, slik at dette anlegget fungerer som en overføring i tillegg.

Selve overføringsanlegget består derfor av inntaket til Mjølåna, tunnelen gjennom Simlehovden og den nedgravde rørgata ned fra lia under Simlehovden og ned til Mjølåna kraftstasjon oppstrøms inntaket til Tufteelva kraftverk.

### *Inntak*

Inntaket fra Mjølåna på ca. kote 805 blir bygget oppå den faste berggrunnen i elvebunnen med en enkelt betongterskel som spenner over elva. Lengden er 10 meter og høyden er 2,5 meter. Selve inntakskummen blir støpt inntil elvebredden, og konstruert slik at den tåler flomoverløp, snø- og isskred mm. Fra inntakskummen går turbinrøret gjennom Simlehovden og ned mot Tufteelva. Vannspeilet vil bli hevet inntil 2,5 meter over dagens svaberg. Neddemt areal vil bestå av 120 m<sup>2</sup> neddemt berg/fjellgrunn.

Inntaket i Tufteelva på ca. kote 675 blir bygget som platedam av betong på tvers over elva. Høyden på dammen blir 5 meter, lengde på topp dam blir ca. 15 meter og lengde i bunnen blir 9 meter. Nedstrøms dammen, på søndre bredde blir selve inntakskummen bygget. Denne har en dimensjon på 3,5 x 3,5 meter og høyde på 6 meter. Inntakskummen vil gå delvis inn i terrenget til vestre elvebredde. Vannspeilet blir hevet ca. 5 meter over dagens elvebunn. Dette resulterer også i at vannspeilet strekker seg 90 meter oppover i elva før nivået igjen er naturlig. Sidene i elveleiet oppover er steile og medfører derfor kun et mindre neddemt areal, som i stor grad består av bergvegger på sidene av elva. Neddemt areal vil avta gradvis oppover elva. Vestsiden av elvebredden er noe slakkere, men fortsatt med relativ sterk helling.

### *Rørgate*

I søknadsalternativ 1 er det planlagt i tunnel direkte fra inntakskummen og gjennom Simlehovden i en lengde av 505 meter, videre vil den være nedgravd resten av strekket ned ca. 185 meter. Det skal borres og føres rør gjennom Simlehovden. Ingen del av strekket er langs eller i umiddelbar nærhet til elven. Total lengde på tilløpsrør/tunnel blir 690 meter.

Rørgate fra inntaket i Tufteelva vil i både alt. 1 og 2 gå inn i en fjellgrøft de første 80 meterne, for så å gå i tunnel videre ned de neste 660 meterne, gjennom Tømmerleitet. Videre nedover den siste delen vil rørgata bli nedgravd i hele strekket på ca. 1150 meter. Ingen del av strekket er i umiddelbar nærhet til elva. Total lengde tilløpsrør/tunnel blir ca. 1810 meter.

I søkers prosjekalternativ 3 planlegges vannveien som tunnel i fjell fra inntaksområdet på kote 583, til kote 550. Videre ned til kraftstasjonen vil vannveien legges som vannrør nedgravd i bakken.

### *Kraftstasjon*

Mjølåna kraftstasjon blir liggende like oppstrøms inntaket til Tufteåna kraftstasjon på kote 805. Stasjonen får et brutto areal på ca. 125 m<sup>2</sup>.

Tufteelva kraftstasjon vil i alle alternativene bli liggende inne i en krok av Tufteelva på kote 415, et lite stykke oppstrøms Røldal sentrum. Stasjonen vil få et brutto areal på ca. 200 m<sup>2</sup> inkludert traforommet.

### *Tunnel*

Tunnel i Mjølåna-delen skal bores. Lengde er 505 meter med en diameter på ca. 900 mm. Dette gir et tverrsnitt på 0,61 m<sup>2</sup>. Den blir boret nedenifra.

Tunnel i Tufteelva-delen etableres gjennom Tømmerleitet, ca. 660 meter. Tunnelen skal drives på tradisjonelt vis, og blir drevet nedenifra. Tunnel i alt. 3 er planlagt i fjell fra inntaksområdet, på ca. kote 583 ned til ca. kote 550.

### *Elektriske anlegg*

Kraftlinja fra Mjølåna kraftstasjon skal legges sammen med rørgata fra inntaket i Tufteelva og ned til Tufteelva kraftstasjon. Dette blir en 22 kV/ 95 mm<sup>2</sup> jordkabel hele strekket.

Kraftlinja fra Tufteelva kraftstasjon er planlagt som jordkabel, og skal etter planen kobles opp til 22 kV linja like ved industriarealet nede på Seim. Netteier har beregnet og prosjektert tilknytningen. Linja legges som en 22 kV/240 mm<sup>2</sup> jordkabel i selve adkomstveien til Tufteelva kraftstasjon. Videre trasé velges ut i samråd med netteier i området. Netteier er Odda Energi.

### *Veier*

Det må bygges vei inn til Tufteelva kraftstasjon. Videre bygges anleggsvei opp langs rørtraseen, frem til tunnelinnslaget nedenfor Tømmerleitet. Lengden blir ca. 1150 m. Fra øvre ende av planlagt tunnel og opp til inntaket i Tufteelva bygges en vei på ca. 60 m.

Fra inntaket til Tufteelva, vil det bli en midlertidig anleggsvei opp langs rørgaten (185 m) til påhugget for boringen gjennom Simlehovden. I alternativ 3 planlegges en enkel tilkomstvei som kjøresterk terreng til inntaket.

Det skal ikke lages ytterligere veier i området.

### *Massetak og deponi*

Masser etter boringen gjennom Simlehovden opp mot Mjølåna-inntaket vil bli benyttet i sin helhet i området fra påhugget og ned. Det er svært egnet masse å legge rør i, og det planlegges å benytte massen i strekningen fra Simlehovden og ned til Mjølåna kraftstasjon. Denne masse erstatter dermed alt behov for ekstra masseuttak for å finne finmasser til omfylling av rørene. I tillegg vil en ha behov for resterende masse i forbindelse med anlegging av området og bygging av selve kraftstasjonen nede ved inntaket til Tufteelva.

Massene etter driving av tunnelen under Tømmerleitet blir kjørt nedover traseen ca. 300 meter og lagt i et deponi. Størrelse på deponiet vil være inntil 2 da. Det vil være behov for ca. 200 m<sup>3</sup> masse i forbindelse med rørleggingen fra nedstrøms Tømmerleitet og ned til Tufteelva kraftstasjon. Videre vil en nytte masser i forbindelse med avslutningsarbeider etter inngrep og arbeid i terrenget.

En rest av tunnelmassene kan i følge undersøkelser bli solgt i regionen, under anleggstiden. En regner med at ca. 10 000 m<sup>3</sup> løs tunnelmasse vil være til overs.

### Hydrologiske virkninger

I søknadens hovedalternativ, der Tufteelva kraftverk inkluderer driftsvannet fra Mjølåna kraftverk, vil kraftverkene utnytte et nedbørfelt på 25,7 km<sup>2</sup> og alternativ 2, med Tufteelva alene, 13,7 km<sup>2</sup>.

Nedbørfelt for Tufteelva og Mjølåna fra samløpet på kote 583 er ikke oppgitt av søker, men blir da noe større enn i alternativ 1. Middelvannføringen er beregnet til 1080 l/s i Mjølåna og 2310 l/s i Tufteelva. Middelvannføringen er beregnet til 2310 l/s der Tufteelva kraftverk også benytter seg av driftsvannet fra Mjølåna kraftverk. Alminnelig lavvannføring for Mjølåna er 59 l/s og for Tufteelva 28 l/s.

I hovedalternativet er Mjølåna kraftstasjon planlagt med en maksimal slukeevne på 1,7 m<sup>3</sup>/s og Tufteelva kraftstasjon med tilsvarende 3,5 m<sup>3</sup>/s, hvilket utgjør ca. 160 % og 150 % av middelvannføringen. I alternativ 2, med Tufteelva alene, er planlagt slukeevne 1,8 m<sup>3</sup>/s, hvilket da utgjør ca. 150 % av middelvannføringen. Planlagt minste slukeevne for de to kraftverkene er 0,17 m<sup>3</sup>/s og 0,35 m<sup>3</sup>/s og 0,18 m<sup>3</sup>/s for alternativ 2 med Tufteelva kraftverk alene.

I Mjølåna søkes det om minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring som utgjør 59 l/s i vinterhalvåret og slipp tilsvarende 162 l/s (15 %) resten av året. For Tufteelva søkes det om alminnelig lavvannføring på 68 l/s hele året.

### Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i prosjekteralternativ 1, med Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk inkludert driftsvannet fra Mjølåna til ca. 35,61 GWh fordelt på 9,05 GWh vinterproduksjon og 26,55 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 62,4 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 1,75 kr/kWh.

I prosjekteralternativ 2, som kun inkluderer Tufteelva kraftverk fra kote 675, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon tilsvarende 15,39 GWh fordelt på 3,91 GWh vinterproduksjon og 11,48 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 36 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,34 kr/kWh.

I prosjekteralternativ 3 som gjelder Tufteelva fra kote 583, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon til 17,9 GWh. Byggekostnadene er estimert til 37,3 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,08 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

### Arealbruk og eiendomsforhold

Samlet arealbruk når deponiet er lukket og deponiets areal er frigitt blir 9,3 da. Arealbruk for alternativ 3 er ikke oppgitt.

Fallrettene er avklart og rettighetshavere/grunneiere har inngått en felles avtale som leier ut rettene til Røldal Miljøkraft AS.

## Forholdet til offentlige planer

### *Kommuneplan*

Området ligger i et LNF-område, og det må søkes dispensasjon fra kommunens arealdel.

I kommuneplan for energi og vassdrag er Mjølåna plassert i rød sone. Rød sone betyr: Område med stort konfliktnivå. Her er det flere spesielle interesser å ta hensyn til og/eller det er mindre positive lokale ringvirkninger enn i andre deler av kommunen. Bare gode samfunnsøkonomiske prosjekter eller utbygginger av lite omfang bør kunne realiseres. Tufteelva er plassert i gul sone. Gul sone betyr: Område med middels konfliktnivå, og typisk for gul sone er at de har noen sterke interesser som det må tas hensyn til. Utbygging av kraftverk i disse delområdene må ta hensyn til de allmenne interessene og planlegges med avbøtende tiltak.

### *Samlet plan (SP)*

Prosjektet kommer ikke inn under grensen for behandling i Samlet Plan.

### *Verneplan for vassdrag*

Vassdraget er ikke vernet.

### *Inngrepsfrie områder (INON)*

Hovedalternativet har begge planlagte inntak, samt Mjølåna kraftstasjon innenfor inngrepsfri sone 2.

En utbygging av både Mjølåna og Tufteelva vil omdefinere følgende grenser for INON:

- omklassifisering av 1,23 km<sup>2</sup> villmarkspregede områder til INON sone 1 for Mjølåna, mens villmarkspreget natur forblir upåvirket i Tufteelva
- omklassifisering av 3,7 km<sup>2</sup> INON sone 1 til INON sone 2 for både Mjølåna og Tufteelva
- reduksjon av 3,7 km<sup>2</sup> og 3,0 km<sup>2</sup> INON sone 2 for Mjølåna og Tufteelva

Prosjektalternativ 3 vil være noe mer skånsomt, men befinner seg ca. 0,05 km innenfor inngrepsfri sone 2.

### *Nasjonale laksevassdrag*

Mjølåna og Tufteelva er ikke en del av et nasjonalt laksevassdrag.

### *Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland*

Tiltaksområdet ligger nært eller i utkanten av Hardangervidda nasjonalpark, et område med stor verdi for friluftsliv. I fylkesdelplanen for Røldalsområdet er temaene sårbart høyfjell og villrein vurdert å ha stor verdi. I fylkesdelplanen blir vassdragsnaturen beskrevet som sterkt påvirket av større utbygginger i deler av Røldal, og det er derfor viktig å legge vekt på sumvirkninger ved vurdering av nye prosjekter.

### *Kommunedelplan for energi og vassdrag*

Mjølåna er plassert i "rød konfliktsone" i kommunedelplanen. Denne sonen er definert som: Har stort konfliktnivå. Her er det flere spesielle interesser å ta hensyn til, og/eller det er mindre positive lokale ringvirkninger enn i andre deler av kommunen. Bare gode samfunnsøkonomiske prosjekter eller utbygginger av et lite omfang bør kunne realiseres. Tufteelva er plassert i "gul konfliktsone". Hvilket betyr at området har noen sterke interesser som det må tas hensyn til.

### **Høring og distriktsbehandling**

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 18.08.09 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen og fylkeskommunen. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

**Odda kommune** sier opprinnelig nei til utbyggingen, og ber søker etter første høringsrunde å vurdere en alternativ utbygging av Tufteelva med inntak nedenfor samløpet med Mjølåna.

Til planendringssøknaden skriver kommunen at de anbefaler at det blir gitt konsesjon for bygging av Tufteelva kraftverk etter alternativ 3.

**Fylkesmannen i Hordaland** vil ikke anbefale at det gis konsesjon til bygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk. Det vises til at dalføret har stor verdi for opplevelsen av urørt natur med fossefall og uregulerte elver. Inngrepet vil gi reduksjon i inngrepsfri natur, i tillegg til at det går en mye brukt tursti inn mot Valldalen og Hardangervidda langs elva. Stølsvegen, gamle stølsbygninger og beitevoller gir sterke kulturhistoriske inntrykk. Det er registrert flere økologisk verdifulle lokaliteter som er knyttet til Mjølåna og Tufteelva, som vegetasjonstyper av fosse-engområde og sørøstvendt rasmark med høgstaude bjørke-utforming. Nederst i Mjølfossen er det en fossesprøytsone hvor det trolig også finnes rødlistede arter. Fossesprøytsone med fosse-eng finner en også nedstrøms det planlagte inntaket til Tufteelva. Her renner elva i en foss gjennom et trangt juv, en naturtype som er klassifisert som sårbar.

Fylkesmannen ser at både Mjølåna og Tufteelva har biologiske kvaliteter som gjør at de vil inngå i det videre kartleggingsprogrammet av viktige bekkekløfter i Hordaland.

I sin merknad til alternativ 3 kommenterer Fylkesmannen at det nye prosjektoalternativet ikke gir grunnlag til å endre deres tilrådning.

**Hordaland fylkeskommune** tilrår at det gis konsesjon til Tufteelva og Mjølåna. De påpeker videre at tiltaket ligger i grenseområdet til Hardangervidda nasjonalpark, og at det krever at man tar særskilt hensyn til miljø, hvilket er ivaretatt av konsesjonssøker.

Til høring av planendringssøknaden informerer fylkeskommunen om at de er positiv til alternative utbyggingsløsninger, om NVE vurderer at opprinnelig omsøkt løsning ikke bør få konsesjon.

**Naturvernforbundet i Hordaland** er mot utbyggingen. De mener at bortfall eller reduksjon av vannføringen til Mjølåna og Tufteelva vil medføre store negative konsekvenser for naturmangfold, det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie naturområder, store landskapsverdier, friluftsliv og reiseliv. Søknaden om konsesjon til bygging av Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk må derfor avvises etter vannressurslovens § 25, da skader og ulemper ved tiltaket overstiger fordelene ved tiltaket.

Til prosjektoalternativ 3 skriver naturvernforbundet at det ikke endrer de konklusjonene de har gjort til deres uttalelse i den opprinnelige saken.

**Bergen Turlag** fraråder NVE å gi konsesjon til Mjølåna og Tufteelva kraftverk. Utbyggingen er lagt til et sårbart område i høgfjellet, og er negativt for både natur og naturopplevelse og for inngrepsfrie naturområder. Kraftverkene og tilhørende inngrep vil endre landskapsopplevelsen og grunnlaget for fuktrevende arter i fossesprøytsonen nær elva. Mjølfossen er dessuten et viktig landskapselement som blir vesentlig redusert som følge av utbyggingen.

**NHO Reiseliv V-Norge** er mot utbyggingen. Det vises til den vakre naturen, og at dette er et gjennomfartsområdet fra bygda til løypenettet på Hardangervidda. Røldal er en viktig turistbygd for Hardangervidda og et av få steder på vestlandet som har helårsturisme. Nesten alle bedriftene er basert på turisme. Det poengteres også at det er kulturminner i området i form av sagn og historier som er en del av kulturarven vår.

**Statens vegvesen** har ikke merknader til konsesjonssøknaden.

**Odda Energi AS** opplyser at de ikke kan tillate at kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal før nødvendige transformorkapasitet og nettførsterkninger er etablert.

Odda Energi har ingen ytterligere kommentarer til prosjektoalternativ 3.

**Arnold Hamre m.fl.** protesterer på det sterkeste mot søknaden. De viser til at Mjølåna er en naturperle som er godt synlig for turister og turgåere, og advarer mot at den siste uberørte dalen i Røldal skal ofres.

Han er også mot utbygging etter prosjektoalternativ 3.

**Oddbjørn Lynghammar** er mot utbygging av Mjølåna og Tufteelva, og viser til at Austdalsområdet er det eneste urørte som er igjen og den eneste turstien direkte fra Røldal og inn til løypenettet på Hardangervidda går her. Lynghammar uttaler at nesten alle bedriftene i bygda er basert på turisme, og tar også opp at det finnes kulturminner på stedet – Huldrestein og gamle intakte stølshus.

Han går også mot utbyggingen som er skissert i alternativ 3.

**Arve Lynghammar** oppfordrer NVE til å avslå søknaden på bakgrunn av virkningen på det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie områder og den utstrakte bruken av området. Han mener også at disse prosjektene utpeker seg som de mest konfliktfylte i området.

Han uttaler at alternativ 3 er en svak forbedring i forhold til de andre alternativene, men går allikevel mot. Han viser videre til at området er det potensielt mest verdifulle i kommunen med tanke på biologisk mangfold, og nevner spesielt at naturtypen *bekkekjøft* vil bli direkte berørt av alternativ 3.

**Anna Seim m.fl.** er mot utbygging av området, og uttrykker sin bekymring på vegne av unge Røldølinger. Det vises til at Austdalen er et mye brukt område og at det er det eneste området nær Røldal som ennå står urørt.

**Nils Åge Sandal** er mot utbyggingen. Han påpeker at Tufteelva/Mjølåna er den siste urørte delen av bygda, og at Mjølåna er den eneste fossen som er igjen i Røldalsområdet.

#### **Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempene**

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

### *Fordeler*

- Prosjektet vil i følge hovedalternativet i søknaden gi ca. 35,61 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Prosjektalternativ 2 og 3 vil gi 15,4 GWh/år og 17,9 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon.
- Kraftverkene vil gi inntekter til grunneierne, kommunen og staten.

### *Ulemper*

- En redusert vannføring vil redusere landskapsverdiene og dermed opplevelsesverdien for folk som er på vei inn til Hardangervidda nasjonalpark.
- En utbygging vil forringe naturopplevelsen i et område som er mye brukt til friluftsliv.
- Vannføringen i en viktig bekkekløft lokalitet vil bli redusert i alle alternativene og fossesprøytsone med fosse-eng vil bli påvirket ved utbygging etter alt. 1 og 2.
- En utbygging av både Mjølåna og Tufteelva etter alt. 1 og 2 vil ha betydelig innvirkning på inngrepsfri natur (INON) i området.

## **NVEs vurdering**

### **Hydrologiske virkninger av utbyggingen**

Etter søkers beregninger er middelvannføringen i Mjølåna tilsvarende 1080 l/s. Maksimal slukeevne for Mjølåna kraftverk er 1,7 m<sup>3</sup>/s, tilsvarende 160 % av middelvannføringen. Det er foreslått en minstevannføring på 162 l/s i sommersesongen og 59 l/s i vintersesongen. Alminnelig lavvannføring for Mjølåna er beregnet til 59 l/s.

Middelvannføringen i Tufteelva er beregnet tilsvarende 2310 l/s inklusive driftsvannet fra Mjølåna, middelvannføringen for Tufteelva alene er beregnet til 1230 l/s. Maksimal slukeevne for Tufteelva kraftverk er 3,5 m<sup>3</sup>/s for alternativ 1 og 1,8 m<sup>3</sup>/s for alternativ 2 (Tufteelva uten overføring), tilsvarende +/- 150 % av middelvannføringen.

For Tufteelva i hovedalternativet vil vannføringen i et middelår i følge søkers beregninger være under minste slukeevne i ca. 80 dager i året, mens det i ca. 90 dager vil være større vannføring enn kraftverkets slukeevne. Dette betyr at utbyggingsstrekningen vil preges av minstevannføring eller lite tilsig i ca. 85 dager i et middelår. Det er foreslått en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 68 l/s hele året.

Nedbørmengden i området er høy, og generelt høyere i høyfjellsområdene. Dette gjør at fjellene rundt Røldal er svært snørike. I forhold til vannføringen i et middelår vil denne spesielt bli redusert sensommer og høst ved en eventuell utbygging.

### **Vanntemperatur og lokalklima**

Redusert vannføring i vassdragene vil føre til litt høyere vanntemperatur vår og sommer og litt lavere om vinteren, men endringene vil trolig være marginale. Det forventes ingen endringer i lokalklima som følge av utbyggingene.

### **Grunnvann, flom og erosjon**

Forholdene antas ikke å bli påvirket i Mjølåna, da en ikke endrer på løsmassene i området fordi en anlegger inntaket på fast fjellgrunn. I Tufteelva vil en i flomsituasjoner måtte vurdere tiltak i den

neddemte elvebredden på sørsiden på grunn av hevet vannspeil ved inntaket. Eventuell erosjon her vil gå ned i inntaksbassenget.

Grunnet at alle deler av tiltaket, foruten inntakene, foregår i terrenget i god avstand fra elvestrengene, øker ikke planlagt tiltak faren for erosjon på det berørte strekket.

### **Biologisk mangfold**

Berggrunnen i nedslagsfeltet består hovedsakelig av glimmergneis og grov granittisk-grandiorittisk gneis, som vanligvis bare gir opphav til relativt fattig vegetasjon. Det finnes imidlertid innslag av amfibolitt, fyllitt og glimmerskifer som forvitrer lett og tilfører noen næringsstoffer, som kalk, til jorda. Dette er spesielt tydelig i møtepunktet mellom Mjølåna og Tufteelva.

Området er varierende med slake dalbunner og stupbratte sider. Dalsidene er stort sett skogkledd. Tufteelva har ingen spesielt rolige partier og slynger seg gjennom trange juv som hindrer innsyn til elva. Fossekall ble ikke påvist, men miljørapporten opplyser om at det finnes flere overheng som kan ha funksjon som hekkeplass i elva. Mjølfossen er spesielt fremtredende fra østsiden av Tufteelva der den kaster seg i trinn ned fjellsiden. I øvre deler slynger Mjølåna seg gjennom terrengdekkende myrområder og beitet krekling- blåbærlynghei. Ingen rødlistearter ble påvist i området rundt Mjølåna, men det skal i følge miljørapporten være et potensial for slike her. Influensområdet i Mjølåna grenser til områder benyttet av villrein som tilhører stammen som finnes i Hardangervidda nasjonalpark.

Vi finner naturtypen fossesprøytsone nedstrøms det planlagte inntaket for Tufteelva kraftverk. Elva kaster seg der ut i en større foss gjennom et trangt juv, som skaper en fossesprøytsone langt opp etter sidene. Ca. 200 meter nedstrøms inntaket kaster elva seg ut i et nytt fossefall som bringer fuktighet til nærliggende fosse-enger. Halvveis ned i fallet mot Tufteelva kaster Mjølåna seg ut i en større foss med varierende hastighet som danner fossesprøytsone langt inn i skogen.

Flere av disse strykene danner mindre fosse-enger og spesielt nederst i Mjølajuvet der Mjølåna møter Tufteelva, er det større utforminger av slike. Fossespruten varierer gjennom året og ved ulike vindforhold, og det forekommer dermed ulike utforminger av denne naturtypen. Nærmest fossen finnes mose-utforminger, mens høystaude-utforming dominerer nærliggende liewe, med mer lavurt dominert vegetasjon i overgangen.

Naturtypen fossesprøytsone karakteriseres som sjelden, og vurderes i miljørapporten som B-verdi. Ingen rødlistearter ble funnet, men potensialet vurderes som meget høyt. De bratte, fuktige omgivelsene er gunstige for flere arter som er spesielt knyttet til naturtypen fossesprøytsone. Fossesprøytsone gir også opphav til den noe truede vegetasjonstypen fosse-eng, som også er påvist i tiltaksområdet. Området er også viktig for næringssøk og er et hekkeområde for flere truede fuglearter. Således vurderes omsøkte minstevannføring som svakt positiv for direkte vanntilknyttede arter, arter som indirekte eller mer sporadisk er avhengig av vann, samt mikroklimaet i tilknytning til fosse-engene og bekkekløften.

Søknadens miljørapport beskriver bekkekløften i Tufteelva som nord – nordøst vendt, noe som gir de gunstigste levevilkårene for en rekke spesialiserte arter av lav, moser og karplanter. Berggrunnen er også porøs og næringsrik så potensialet for krevende arter er stort. Dette gjør at forekomsten bekkekløft bør regnes å ha B-verdi. Videre botaniske undersøkelser i selve bekkekløften vil belyse om det forekommer rødlistearter som vil heve verdivurderingen til A-verdi. Enkelte av bekkekløftene var så vanskelig tilgjengelig at de ikke ble undersøkt. Bekkekløftene og deres vegetasjon vil bli påvirket av en redusert vannføring.

Området består også av sørøst vendt rasmark med hogstaude bjørke-skogsutforming mellom Kvammen og Mjølfossen som er svært artsrik og burde i følge konsulent på biologisk mangfold vært registrert med C-verdi. Skogområdet i de nedre deler av Tufteelva karakteriseres som gammel løvskog med kontinuitetspreg. Store ospetrær finnes her. Disse kan være potensielle leveområder for sjeldne vedborende sopp og insekter. Skogsområdet vurderes i miljørapporten å ha C- eller muligens B-verdi. En annen naturtype som nevnes i miljørapporten er en mulig slåtteng ved Kvamsflota på vestsiden av Tufteelva.

I følge biologisk mangfoldrapport anses både tiltak i Mjølåna og Tufteelva samlet å få middels negative virkninger på det biologiske mangfoldet.

Utbyggingsalternativ 3 er også vurdert som middels negativt. Ved inngrep nedstrøms samløpet til de to elvene på ca. kote 580, vil den viktige naturtypen bekkekløft fortsatt bli direkte berørt. Denne delen av Tufteelva ligger også i et verdifullt skogsområde. Dette prosjekteralternativet vil imidlertid skåne hele Mjølåna, og i Tufteelva vil da fossesprøytsone med fosse-eng og 500-600 meter dominert av bekkekløft skånes.

Fylkesmannen påpeker at bekkekløfter er særs lite kartlagt i Hordaland, til tross for stort potensial for slike økologisk viktige lokaliteter. Det er i hovedsak på grunn av vanskelig tilgjengelige områder og tidkrevende feltarbeid at få lokaliteter er kartlagte og registrert i naturbasen. FM viser videre til St.meld 26 (2006-2007) om regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand som målsetning å stoppe tap av biologisk mangfold innen 2010. På bakgrunn av dette og den økende utbyggingen av småkraftverk, startet DN et prosjekt for å kartlegge viktige bekkekløfter i Norge. FM i Hordaland har ansvaret for kartleggingen i sitt fylke, som blir gjort i samarbeid med NVE region Vest. Fylkesmannen ser at både Mjølåna og Tufteelva har biologiske kvaliteter som gjør at de vil inngå i det videre kartleggingsprogrammet av viktige bekkekløfter i Hordaland. NVE har vært i kontakt med BioFokus, og Røldalsområdet er foreløpig ikke kartlagt.

Som Fylkesmannen, er det flere høringsuttalelser som legger vekt på at Mjølåna og Tufteelva representerer en rik og variert elve-natur, og Austdalen er det siste dalføre med vassdrag i Røldal som ikke er påvirket av kraftutbygging. Dalføret er også lett tilgjengelig for allmennheten.

Fylkeskommunen påpeker at utbyggingen ligger i grenseområdet for Hardangervidda nasjonalpark, men mener at det tas hensyn til dette i utbyggingsplanene.

Naturvernforbundet i Hordaland (NVH) kommenterer at fossesprutsoner med fosse-enger og bekkekløfter er spesielt viktig, men at hele influensområdet har en frodighet og variasjon som gjør det til kommunens mest verdifulle områder for biologisk mangfold helt opp til regionalt nivå. NVH mener at vannføringen er en grunnleggende forutsetning for å ivareta de betingelser som opprettholder både arts mangfoldet og de spesialiserte artenes krav til levested. Fosse-enger er en sjelden vegetasjonstype som følger vassdrag med markante stryk og fortrinnsvis høye fossefall og er avhengig av konstant fukttilgang. Bryter man kontinuiteten i disse økologiske nisjene har det negativ effekt for det biologiske mangfoldet. De viser videre til at fossesprøytsoner og bekkekløfter er et særtrekk for Norge, og som Norge har et internasjonalt ansvar å forvalte på en bærekraftig måte.

NVE mener at det rike naturmiljøet, og da med spesielt hensyn til naturtypene fossesprøytsone og bekkekløft, er sentrale momenter i konsesjonsspørsmålet. En realisering av Mjølåna og Tufteelva kraftverk vil redusere vannføringen på utbyggingsstrekningen og dermed fuktigheten langs vassdraget. Etter vår mening vil fossesprøytsonen med dens nærliggende fosse-enger reduseres og stedvis forsvinne fra lokaliteten. Bekkekløfta vil ikke bli berørt rent fysisk, men ved en redusert vannføring vil en kunne se vesentlige endringer i økosystemet til bekkekløfta over tid. Enkelte bekkekløfter i

influensoområdet var så vanskelig tilgjengelig at de ikke ble undersøkt, verken i forbindelse med prosjektet eller i kommunens kartlegging. Det er imidlertid opplyst at foreløpige undersøkelser i regi av kommunen tyder på at store deler av Tufteelva som inngår i influensområdet blir registrert som viktig bekkekløft. I følge BioFokus foreligger heller ingen kartlegging av bekkekløft for Røldalsområdet. I fare for å volde irreversibel skade for naturmiljøet, finner NVE det derfor riktig i dette tilfellet å tillegge føre-var-prinsippet noe vekt.

Influensområdet for Mjølåna og Tufteelva har stor variasjon i naturmiljø. NVE vurderer området i sin helhet som gunstig for rødlistede fuglearter og krevende arter og grenser til område benyttet av villrein.

Basert på ovennevnte mener NVE at en utbygging av Mjølåna og Tufteelva vil være i strid med OEDs retningslinjer og nasjonale føringer og naturmangfoldloven.

*NVEs vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven:*

### **Kunnskapsgrunnlaget § 8**

Det følger av § 8, første ledd, i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige kraft om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Når det gjelder kunnskapsgrunnlaget og de registreringene av naturmangfold som er utført i forbindelse med denne søknaden mener NVE, på bakgrunn av de vurderingene som er gjort ovenfor, at disse er tilstrekkelige med unntak av naturtypen bekkekløft. Søk i DN's naturbase og Artsdatabankens artskart den 06.04.2011 ga ikke nye resultater.

### **Føre-var-prinsippet § 9**

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil inntre.

Enkelte av bekkekløftene har vist seg så vanskelig tilgjengelig at de ikke er undersøkt. Bekkekløftene i området tillegges de gunstigste levevilkårene for en rekke spesialiserte arter av lav, moser og karplanter. De regnes således som av B-verdi i miljørapporten, men eventuelle funn av rødlistearter vil kunne heve forekomsten til A-verdi.

NVE viser til OEDs "Retningslinjer for små vannkraftverk" (2007). Det uttales i denne at Norge kan sies å ha et internasjonalt ansvar for naturtypene bekkekløft og fossesprøytsoner. Videre uttales det at "tiltak som kommer i konflikt med arter som er "kritisk truet" eller "sterkt truet", eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for ikke kan påregne å få konsesjon. Vi finner samtidig grunn til å vise til St.meld. nr. 26 (2006-2007) "Regjeringens miljøpolitikk og rikets tilstand", hvor det står at Norge har som mål å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010.

### **Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10**

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet sli at en kan

identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede inngrep.

NVE er av den mening at en redusert vannføring i Mjølåna og Tufteelva vil kunne endre økosystemet i kløftene over tid. Vi mener også at de registrerte fossesprøytsone og fosse-enger vil bli vesentlig negativt berørt. NVE har også gjort en grundig vurdering av den samlede belastning forårsaket av alle kraftutbyggingene i Røldalsområdet. Samlet belastning er omtalt under egen overskrift i dette notatet.

#### **Forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer § 4**

Målet inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at de skal ivareta arts mangfold, prosesser og produktivitet så langt det anses rimelig.

Utbyggingen vil berøre de utvalgte viktige naturtypene fossesprøytsone med fosse-eng og bekkekløft. Omsøkte planer vil ikke medføre inngrep i selve kløftene, men fraføring av vann vil kunne være svært uheldig for fossesprøytsone og kløftene og det miljøet som har tilpasset seg dagens fuktighet.

#### **Forvaltningsmål for arter § 5**

Forvaltningsmålet for arter tilsier at det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artenes økologiske funksjonsområder skal også ivaretas så langt det er nødvendig for å nå målet.

I området langs Mjølåna og Tufteelva defineres karplante-, lav- og mosefloraen i enkelte områder som svært artsrikt. Av fuglearter er spurvefugler dominerende, men i Mjølåna ligger forholdene til rette for rovfugler, både med hekkeplasser og jaktmarker. Det kan forekomme hekking av fossekall i Tufteelva, men det finnes få potensielle hekke lokaliteter i Mjølåna Fossekalen ble imidlertid ikke observert i influensområdet. Fossekalen vil bli direkte påvirket av en vannføringsendring, dersom den finnes i området.

De øvre delene av influensområdet inngår i et registrert viktig beiteområde for villrein. Hardangervidda er ett av svært få gjenværende villreinområder og det største villreinområdet i Norge. Hardangervidda har store uberørte arealer, men mange kraftutbygginger er foretatt i ytterkantene av området. En utbygging etter hovedalternativet, og da spesielt overføringen av Mjølåna, vil være uheldig.

Det kan forekomme fisk i de øvre delene av Tufteelva, men Tufteelva og Mjølåna betraktes ellers som fisketomme.

#### **Landskap, friluftsliv og INON**

Utbyggingsprosjektets hovedalternativ innebærer en utnyttelse av Mjølåna og Tufteelva som ligger i Røldal, Odda kommune. Mjølåna er en sideelv til Tufteelva, og renner sammen med hovedelva på kote 583. For å kunne utnytte driftsvannet fra Mjølåna også i Tufteelva kraftstasjon er det planlagt å plassere Mjølåna kraftverk like oppstrøms inntaket til Tufteelva kraftverk, slik at dette anlegget også fungerer som en overføring. Inntaket til Mjølåna kraftstasjon planlegges på kote 805 og overføres gjennom Simlehovden. Inntaket i Tufteelva planlegges på kote 675. Utbyggingsalternativ 2 innebærer kun utnyttelse av Tufteelva, og i alternativ 3 er inntaket planlagt i samløpet mellom de to elvene på kote 583.

Utbyggingsområdet har i sin helhet stor variasjon i naturmiljø og er tilnærmet uten moderne kulturpåvirkning, der elveleiene og områdene i nærheten av disse fremstår som urørte. Tufteelva domineres av større og mindre fosser og stryk som tilfører fuktighet til omgivelsene, og elveleiet er kartlagt som en lokalt viktig bekkekløft. På vei opp langs Tufteelva har man et godt utsyn til Mjølåna, som kaster seg ned terrengformede avsatter, hvis fossesprut danner fosseng-områder ved Møljajuvet.

Det finnes imidlertid spor etter ekstensiv drift i området i form av stølsveier, steingarder, tufter og gardsanlegg. I dag brukes de øvre områdene av influensområdet til beite for kjøttfe og de nedre områdene i noen grad for sau. Videre inngår området i DNTs løypenett, og er mye brukt i friluftssammenheng og som innfartsåre til Hardangervidda.

Flere av høringspartene fremhever at området har store verdier for temaene landskap og friluftsliv, og på grunnlag av høringsuttalelsene oppfatter NVE dette som det mest konfliktfylte tema i forhold til en eventuell utbygging. Søknaden fremmer i utgangspunktet to utbyggingsalternativer, der hovedalternativet omfatter inngrep i Mjølåna fra planlagt inntak på ca. kote 805 og avløp/inntak i Tufteelva på ca. kote 680/675. Alternativ 2 omfatter kun utbygging av Tufteelva med tilsvarende installasjonsplasseringer, men da uten det overførte driftsvannet.

Influensområdet i både Mjølåna og Tufteelva ligger innenfor INON sone 2. NVE vurderer utbyggingsdelen i Mjølåna som mest konfliktfylt. Utbyggingsområdet i Mjølåna er lagt til et sårbart område i høfjellet, som er registrert som et viktig beiteområde for rein. Elva slynger seg der gjennom terrengdekkede myrområder før den kaster seg ned fjellsiden. Fra østsiden av Tufteelva er Mjølfossen spesielt fremtredende, og fossen er således et svært viktig landskapselement for folk som bruker området i friluftssammenheng. NVE vurderer derfor at fossen har meget høy landskapsestetisk verdi, og at denne verdien i stor grad er knyttet opp mot vannføringen i elva. Likeledes vurderes en viss vannføring i Tufteelva å være viktig for å opprettholde det fuktige miljøet og ivareta dens fosser av varierende størrelse, selv om denne ikke oppleves som like overveldende. Det er også viktig at elvene høres.

Søker har etter anmodning fra kommunen kommet med et redusert prosjekalternativ. Ved en eventuell utbygging ser NVE at prosjekalternativ 3 blir langt skånsommere, da inngrep i Mjølåna samt 500-600 meter av Tufteelva skånes for inngrep. Av de som uttalte seg negativt i første høringsrunde, er det dog kun kommunen som stiller seg positiv til dette alternativet.

I sitt svar til høringsuttalelsene kommenterer søker at de synes det er beklagelig at mange av høringspartene ikke finner avbøtende tiltak som minstevannføring, vannvei i fjell og skånsom stasjonsplassering tilstrekkelig.

Odda kommune går mot utbyggingen etter alt. 1 og 2, og viser til at Mjølåna er spesielt viktig som landskapselement, da elva er godt synlig når man går oppover Tømmerleitet. De uttaler videre at det fra reiselivsinteresser i Røldal i høringsrunden av forslaget til kommunedelplan for energi og vassdrag ble sterkt understreket betydningen av å ha mest mulig av resterende vassdragsnatur intakt som grunnlag for en positiv utvikling av reiselivet og mulighetene for friluftsliv-/naturopplevelser i nærmiljøet i Røldal.

Kommunen viser til at Mjølåna ligger i rød sone i kommunedelplan for energi og vassdrag, og at Tufteelva ligger i gul sone. I høringsrundene går kommunen mot alt. 1 og 2, men anbefaler at det blir gitt tillatelse til en utbygging etter alt. 3.

Fylkesmannen kommenterer at Tufteelva og Mjølåna er et av de få urørte vassdragene som er igjen i Røldalsområdet, og at dalføret er av stor verdi for opplevelse av urørt natur. Et argument som også påpekes av flere andre høringsparter. I likhet med andre høringsparter vises det til at området er lett

tilgjengelig og at det er mye brukt lokalt. Fylkesmannen påpeker at prosjektet vil gi stor reduksjon i inngrepsfri natur - INON, som stadig blir viktigere å ivareta. Inngrepsfri natur har stor verdi for opplevelse av identitet/kultur og for enkelte sårbare dyre- og fuglearter. Fylkesmannen går også mot utbygging etter alt. 3, som er et langt mer redusert i forhold til alt. 1 og 2.

Hordaland fylkeskommune anbefaler utbygging etter hovedalternativet, men viser til at det krever at man tar særskilt hensyn til miljø da at utbyggingen ligger i grenseområdet til Hardangervidda nasjonalpark.

Naturvernforbundet i Hordaland påpeker at Mjølåna er den siste fossen av slike dimensjoner som er igjen i Røldal. De påpeker videre at tiltaket vil medføre betydelig bortfall av inngrepsfrie naturområder – INON.

Bergen Turlag påpeker at søknadene bryter med fylkeskommunens fylkesdelplan for energi 2001 – 2012, nærmere bestemt retningslinje A2: om at nye kraftverk ikke bør plasseres tett opp til vernede områder, A3: INON og viktig område for friluftsliv og A4: ikke samlokalisert med andre inngrep. De kommenterer at områdene rundt Røldal er i randsonen av et stort sammenhengende inngrepsfritt naturområde, og viser generelt til at inngrepsfri natur i Norge er under så stort press at dette alene er god nok grunn til å avslå søknaden.

NVE vurderer at området i sin helhet har høy landskapsestetisk verdi, der et rikt og tilnærmet urørt naturmiljø er harmonisk forent med et gammelt kulturlandskap i form av gammel stølsveg, stølsbygningene og spor etter gammel gårdsdrift. Dalen er mye brukt til friluftsliv og brukes lokalt som inngangsportal fra Røldal til Hardangervidda og over til Valldalen. Ved en eventuell konsesjon mener NVE at redusert vannføring i elvestrekningene vil få negative konsekvenser for landskapsestetikken og opplevelsesverdien av elva for de som ferdes i området. Tiltakets innvirkning på INON vurderes som svært uheldig for alt. 1 og 2, men akseptabelt for alt. 3. INON er i dette tilfellet viktig for friluftsliv og hensyn til nasjonal arv og identitet. Det reduserte utbyggingsprosjektet i alt. 3 vil etter NVEs oppfatning allikevel ha negativ virkning på den umiddelbare naturopplevelsen man møter på vei opp dalen. I sin vurdering legger NVE også hensynet til satsingen på turisme og friluftsliv i kommunen noe vekt.

### **Kulturminner**

I følge søker forventes det ikke at noen kulturminner vil bli berørt av prosjektet. Inngrepsområdene vil bli sjekket ut i samarbeid med Fylkeskommunen i forkant av behandling av en detaljplan.

Kommunen opplyser at ingen kulturminner berøres av prosjektet.

Naturvernforbundet i Hordaland kommenterer at selve stølen ligger utenfor det definerte influensområdet, men elva renner fint i landskapet inntil stølen rett før inntakspunktet for Tufteelva. Det gir en fin helhetlig opplevelse å følge stølsveien gjennom dalen og vassdraget frem til stølen. Samspillet mellom natur og eldre tiders kulturlandskap beriker turopplevelsen med opprinnelighet og historiske tidslinjer. Stølsveien er fint tilrettelagt opp gjennom århundrene, ny vei vil ødelegge deler av den og med ny kjørevei vil antagelig den gamle kulturstien også miste sin funksjon og gro igjen.

Oddbjørn Lynghammar motstrider at det ikke er kulturminner i området som blir berørt av prosjektet. Han viser videre til Huldresteinene, et mange hundre år gammelt sagn, under Tømmerleitet, der det skal bygges vei frem til begynnelsen av planlagt tunnel. Den gamle stølsveien fram til stølshusa fra rundt 1600-tallet ligger i anleggsområdet.

NHO Reiseliv Vest-Norge uttaler at også kulturminner som ikke er synlige, som segn og historier, er av verdi for reiselivet og viser til Huldresteinene som er blitt et sterkt symbol på en annen tid.

### **Landbruk**

Det er kultiverte arealer fra planlagte Tufteelva kraftstasjon og oppover snaut 2/3 deler av rørgatetraseen langs Tufteelva. Det er blant annet husdyrbeiting på dette strekket i dag. Området bærer preg av å ha vært utnyttet til jordbruksøyemed helt fra gamle tider.

### **Brukerinteresser**

NVE mener at en stor negativ konsekvens ved en eventuell utbygging blir reduserte landskapsverdier, da det visuelle inntrykket av inngrepene vil redusere naturopplevelsene. Nesten alle partene tar dette opp som et vesentlig punkt i sine høringsuttalelser.

Dalen brukes mye til friluftsmål, og brukes som inngangsportal fra Røldal til Hardangervidda. En stor del av næringsvirksomheten i bygda er også basert på turisme, der natur og friluftsliv står sentralt.

### **Konsekvenser av kraftlinjer**

Det er planlagt jordkabel og det regnes ikke med ytterligere negative virkninger av det.

### **Samlet belastning**

Samlet belastning utgjør her de samlede konsekvensene av flere vannkraftanlegg innenfor et geografisk avgrenset område eller den systematiske påvirkningen på ett eller flere bestemte tema. Selv om de enkelte utbyggingsprosjektene kan ha relativt begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, kan de samlede effektene av mange slike prosjekter få store konsekvenser.

NVE er enig med de høringsparter som har tatt opp at sumeffekten av en eventuell utbygging må inngå i vurderingen. Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Det kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot.Prp. nr 39 (1998-1999), side 105 og OED retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

I Røldalområdet har NVE i alt 6 andre søknader på ulikt stadium i en søknadsprosess. Inne i Valldalen har Småkraft AS i alt 5 prosjekter, Holdøla, Strandåna, Grøno, Middalen og Trossovdalen kraftverk. Disse omfattes av plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger. For disse blir det derfor utarbeidet melding om planene, og NVE fastsetter utredningsprogram. Når søknadene er ferdig utarbeidet vil disse bli sendt på høring sammen slik at det kan foretas en helhetlig og samlet vurdering av disse fem prosjektene. Vi har derfor ikke vurdert disse nærmere.

NVE har også mottatt søknad om bygging av Kolåsåna kraftverk sørvest for Lonavatnet. Denne prosjektsøknaden kom inn en del senere enn de øvrige og er foreløpig plassert i kø. Et vedtak i denne saken vil ligge en stund frem i tid, og av hensyn til fremdriften for de øvrige er denne ikke tatt med i denne omgang.

NVE har nylig hatt 4 andre prosjekter til sluttbehandling som er blitt vurdert samtidig med Mjølåna og Tufteelva kraftverk hvor det ble fattet vedtak/innstilling i desember 2010. Dette gjelder prosjektene Grøndalselva, Einungstølåna, Botnen og Midtlægre. Grøndalselva er en elv som kommer inn i Røldalsvatnet på østsiden, og en innstilling hvor NVE tilrår at det gis konsesjon for det planlagte

kraftverket er sendt OED. Vedtak om konsesjon ble fattet for: Einungstølsåna som kommer inn i Valldalselva rett nedenfor Valldalsdammen. Botnen som vil utnytte et fall i et vassdrag som kommer inn i sørenden av Røldalsvatnet og Midtlægge som vil utnytte fallet mellom reguleringsmagasinene Kaldevatnet og Votnavatnet og som utgjør en del av reguleringsmagasinene for Novle kraftverk.

Når ikke vedtak om Mjølåna og Tufteelva ble fattet samtidig, skyldes det at høringsuttalelsene avdekket at disse prosjektene var betydelig mer konfliktfylte enn de øvrige. NVE hadde derfor behov for noe mer tid i sluttbehandlingen før vedtak ble fattet.

Røldal med omkringliggende områder har et stort potensial for småkraft og området er allerede sterkt påvirket av store vannkraftutbygginger. Sumvirkninger innebærer de samlede konsekvensene de seks småkraftprosjektene kan medføre for allmenne interesser som for eksempel inngrepsfritt areal, villrein, friluftsliv, landskap og biologisk mangfold innenfor et begrenset geografisk område eller en systematisk påvirkning på et tema.

I fylkesdelplan for små kraftverk i Hordaland 2009-2021 er Røldalsområdet oppført som eget delområde. Det omfatter et areal på 451 km<sup>2</sup> som dekker søknadene nevnt ovenfor. Fylket har ikke lagt planen til grunn i sine uttalelser da de har uttalt seg før denne var vedtatt. Vi har likevel tatt hensyn til de momenter som er spesielt anført for området. I planen er temaet sårbart høyfjell gitt verdivurderingen *stor*, og datagrunnlaget er ansett som godt. For temaene inngrepsfrie naturområder, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv er verdivurderingen satt til middels. INON og friluftsliv er ansett for å ha godt datagrunnlag, mens for de to andre temaene er datagrunnlaget anført som mangelfullt. Biologisk mangfold, fisk og fiske og kulturminner og kulturmiljø er gitt verdien *noe*, men datagrunnlaget er betraktet om mangelfullt.

I fylkesdelplanen konkluderes det med at vassdragsnaturen i Røldal som delområde, er sterkt påvirket av store vannkraftutbygginger og at det er viktig å ta dette med i en vurdering av sumvirkninger for området ved nye prosjekter.

Gjennom utarbeidelse av konsesjonssøknader med utarbeidelse av fagrapporter og høring av disse er NVE av den oppfatning at datagrunnlaget er å anse som langt bedre.

Bortfall av inngrepsfrie områder - INON villmarkspregede områder innenfor Hardangervidda Nasjonalpark er svært negativt.

I følge fylkesdelplanen er det økende satsning på reiseliv i Røldal, både med ski og hytteturisme. Området framstår som et av Norges mest snøsikre. I kommunedelplan for energi og vassdrag er Tufteelva klassifisert som Gul sone som betyr et middels konfliktnivå. Mjølåna er klassifisert i Rød sone som betyr et stort konfliktnivå.

Ved en eventuell konsesjon er det spesielt elvene som landskapselement, betydning for friluftslivet, reduksjonen av villmarkspreget natur og mulig negativ påvirkning på villrein NVE ser som svært uheldig i dette området, som allerede er sterkt berørt av reguleringer og kraftproduksjon.

Småkraftutbygging vil i de fleste tilfeller påvirke allmenne interesser i større eller mindre grad. Reduksjon av inngrepsfrie områder, forstyrrelser for villrein eller inngrep som reduserer friluftsopplevelsen og landskapsbildet i et område er faktorer som ofte fremstår som ulemper ved småkraftutbygginger. Prosjektjusteringer ivaretar ofte spesielle hensyn. NVE har gjort en samlet vurdering av konsekvenser for de allmenne og private interesser som blir berørt, både for Mjølåna og Tufteelva kraftverk og samlet ved utbygging av kraftverkene Grøndalselva, Einungstølsåna, Botnen og Midtlægge.

## Oppsummering

En utbygging etter opprinnelig søknads hovedalternativ ville gitt henholdsvis 35,61 GWh for Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk til sammen. Prosjektet ville gi inntekter til tiltakshaverne, skatteinntekter til kommunen og noe lokal verdiskapning under anleggsperioden.

Flere utbyggingsalternativer har blitt fremmet: hovedalternativet der Mjølåna kraftverk også fungerer som en overføring slik at Tufteelva kraftverk benytter seg av driftsvannet til dette. Sekundært et alternativ som kun innebærer bygging av Tufteelva kraftverk og tertiært et alternativ som vil medføre inngrep i en redusert strekning av Tufteelva.

NVE har oppfattet prosjektet som meget konfliktfylt. Alle høringspartene med unntak av Hordaland fylkeskommune gikk mot en utbygging av Mjølåna og Tufteelva kraftverk. Odda kommune, som i første høringsrunde også gikk mot prosjektet, oppfordret søker om å fremme om et redusert alternativ 3. Kommunen tilrådte således en konsesjon i samsvar med dette. Øvrige høringsparter gikk fortsatt mot en utbygging, hovedsakelig med argumenter i form av landskaps- og naturverdier samt at Røldalsområdet allerede er sterkt påvirket av kraftutbygginger.

NVE mener at fossen fra Mjølåna har høy verdi for landskapet og at denne verdien øker fordi fosser i området som er naturlig å sammenlikne Mjølåna med er utbygget. Den reduserte vannføringen vil gi en mindre dynamisk og iøynefallende elv og landskapsverdien vil etter NVEs vurdering svekkes betraktelig. En utbygging av Mjølåna og Tufteelva vil etter NVEs mening svekke områdets verdi med tanke på friluft- og landskapsopplevelser. Bygging av kraftverkene vil føre til negative konsekvenser for naturtypene bekkekløft og fossesprøytsone, samt den viktige vegetasjonstypen fosse-eng.

I likhet med flere høringsparter vurderer NVE redusert alternativ 3, med inntak i samløpet mellom de to elvene, som et skånsommere prosjekt. Hele Mjølåna vil da skånes, og i Tufteelva skånes 500-600 meter der naturtypene fossesprøytsone med fosse-eng og bekkekløft er dominerende. Store deler av Tufteelva nedstrøms inntaksplassering etter alt. 3 innehar imidlertid også verdier knyttet til den viktige naturtypen bekkekløft, hvor det kan forekomme rødlistearter. Skogsområdet i denne nedre delen er også vurdert som verdifullt.

NVE legger vekt på at den nedre delen av Tufteelva representerer et sårbart naturmiljø, og det i et område fritt for tekniske inngrep. Dalen er mye brukt til friluftsmål og har turstier på begge sider av Tufteelva mot Seljestad, Valldalen og Hardangervidda. En redusert vannføring nedstrøms kote 583, vil etter NVEs mening redusere opplevelsesverdien av et urørt område og lyden av rennende vann.

Den samlede belastningen for Røldalsområdet har også vært sentral i konsesjonsspørsmålet. Søknaden har således blitt vurdert opp mot eksisterende inngrep og andre utbyggingsplaner i området. NVE har derfor også lagt vekt på dalens beliggenhet i nærhet til Hardangervidda, og ser stor verdi av et naturskjønt område som fremstår uten inngrep fra moderne tid. Dagens bruk av dalen til friluftsmål, viser etter NVEs mening, viktigheten av å ivareta denne kvaliteten.

Etter NVEs vurdering vil det ikke være mulig å avbøte den negative virkningen som tekniske installasjoner og redusert vannføring vil medføre. Selv om tiltakene vil gi positive virkninger gjennom økt kraftproduksjon og næringsgrunnlag til tiltakshaverne og kommunen, mener NVE at disse fordelene ikke oppveier de nevnte ulempene. De negative konsekvensene for det biologiske mangfoldet, landskapet og friluftsliv er etter NVEs vurdering urimelig store.

## **NVEs konklusjon**

**NVE mener at ulempen ved bygging av Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår med dette Røldal Miljøkraft AS sin søknad om å få bygge Mjølåna kraftverk og Tufteelva kraftverk.**

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.